دپښتونخوا افسانی

ليکونکی: ميراجان «سيال»

دطبع شمير (۵۰۰) جلد

[redacted]

دچاپ نېټه: جدی ۱۳۳۱

PROPERTY OF
ARIC
Established 1989

دښاغلي محمد ایوب خان دجنوبي پښتونستان درئيس په قلم

تقریظ

PROPERTY OF ACKU 7392

دپښتون خواهۍ په سلسله کښې دامجموعه دیو شوتاریخي ـ معاشرتي او اجتماعي افسانو اود محترم میراجانخان سیال درشحات قلم نتیجه ده .

دپښتونستان دآزادۍ مسئله نن سبا دهر صاحب گوش . اوهوش ـ اودهر زاړه ـ اوواړه پښتون توجهات په داشان خپل طرف ته جلب کړي دي چه هر پښتون مضطرب دی . په دی خیال سره ـ چه په څه قسم دخپل گران وطن په خدمت او د نا سیالو سره ـ دوطن به سیالۍ کښې کامیاب او بریالی شي ـ

اگرچه دافسانه نویس په حیث دا اول موقعه ده . چه میرجان سیال خپل قام ته ځان معرفي کوي ـ مگر بیاهم دامعلو میږي . چه مصنف دافسانه نویسۍ طبیعي میلان او فطري اهلیت لري ـ یقین لرم چه که دسیال صاحب دمشق اوممارست داسلسله جاري وساتي په مستقبل قریب کښې به دی دافسانۍ زیات صیقل شده صورت اختیار کړي .

دا افسانۍ چه په پښتو ژبه قلمبند شوي دي ـ ده دی څخه د سیال صاحب مقصددادی چه پښتانه په سیاسي نکتهٔ نظر سره په یو مرکز باندې راجمع کړي ـ او به معاشرتي لحاظ سره کوم تباه کن رسوم ، اوشرمناك رواجونه چه پدی بدبخت قوم کښې دنا معلوم وخت نه جاري اومستعمل دي ـ داستیصال په خاطرئې باهم متحدالعمل کړي . چو نکه داافسانۍ دبلند مقاصدو په تحت کښې لیکلی شوي دي ـ پدې سبب دوی یعنی افسانۍ هم باید اصولاً بلندي وي ـ اوضرورت دی . چه داموجوده سیاسي بې برگۍ وبارۍ اومعاشرتي ، خرابۍ اورسوائۍ په سبب هر پښتون دا افسانۍ مطالعه کړي ـ او عام پښتانه هم دوی به مقصد سره آگاه کړي .

محترم سیال صاحب دا افسانۍ دادب برای زندگی بلند اصول په تحت کښې لیکلی دي ـ لهذا پردغه باندې په ادبي اوفني حیثیت څه لیکل هیڅ معنی نه لري . ولي په دی چه دمفهوم دغایت په لحاظ ده دی افسانو معنوي خوبۍ نا قابل تر دیددي ـ هغه زمانه چه

PROPERTY OF ARIC Established 1999

دځمنېږدژوندګی هرمشغله به صرف دخپل ځان دپاره مخصوص و - اودخپل ځان نه علاوه نور به ئی هرشی حرف غلط تصور کاوه اوهرسړی به دخپلو جذباتو په لحاظ یو علیحده شخصیت درلود - ختم شوه.

دنیا چه نن سباپر کوم اصولوباندی ترقی . اوترقیم حاصلولی شي - په هغی کښې د اجتماعیاتو ماسوا دبل هیڅ شی ګنجایش نشته .

که دپښتنو ادیبان او شاعران غواړی چه ژوندی پاتی شی - نودوی باید چه پښتانه ژوند کول تنها لیکل . او دتنها غزلسرائی او خامه فرسائی جذبه محوه کړی - اودوی باید هغه وه وائی چه دکوم شی ضرورت وی - اودوی باید هغه لیار اختیار کړی کوم چه دانفرادیت پرځای د اجتماعیت پلوته ځی - دا خوت عامه او انسانیت کبرا دلیاری سخه ماسوا که دوی بله لیار اختیار کړی - نو دوی باید چه تمام هغه خبرواوریدودپاره تیارشی - کومی چه دوی تروخه پوری ندی اوریدلی ؟!

محترم سیال صاحب پدی خیال باندی پوره راسخه عقیده لری - چه په مختصر وقصو اوافسانو هم دپښتون قام معاشرتی - اوسیاسی اصلاح اوتربیت کیدای شی پښتون قام دموجوده حال په لحاظ .، داسی معلومیږی . لکه په میدان جنګ کښې ، پهدا سی حال کښې نشم ویلی چه ایا نوائی چنګ به فایده ولری - که څرنګه؟

بهرحال محترم سیال صاحب په خپلو تمامو افسانو کښې هیئت اجتماعی اومجتمع انسانی مسائل اومفاد دلاسه ندی ورکړی - اودموصوف داولنی اقدام باوجود څه داویلی شم. چه داافسانی دایجاز اواختصار طرز، او اداء . او سخن فهمی او تیز طبعی په لحاظ قابل ستایش اولایقی قدردی - چه په ویلو کښې ئی ددغه افسانو چه هر څومره وخت صرف شی - منېږ دانشو ویلی چه بیکاره اوبی مصرف ولاړ .... ۲۷ حمل ۱۳۳۱

تمهيد

قصې او افسانې دبنده ګانو ډيرې خوښې دي . اوداوريدلونه‌ئې خوند اولطف اخلي تا ثير او كيفيت ورته تيرې پيدا كيږي . او پخپله دا قصې اوافسانې هم د تا ثر او كيفيت نه جوړيږي : داپه هرقام كښې شته ، اوهيڅوك ترې خلاص ندې ، دمدني قومونو په ليكلو كښې هم داقصې ميندلې شي - اوپه غيرمدني قومونو كښې هم داخوئې‌شته الها مي او اسمانې كتا بونو كښې هم‌قصې‌راغلي دي - اوځانله څر ګنده برخه لري مثلاً دقرآن‌شريف په‌سوره يو سف (ع) كښې الله پاك ديو سف عليه السلام قصه او دهغې قصې ستا ينه كوي اوكه چه فر ما ئې ! -

(نحن نقص‌عليك‌احسن القصص) ترجمه :- « بيانو وو(لووو) په تا باندې ډيره‌خه‌قصه له ټو لوقصونه داځكه چه خاوندئ‌ئه دي » دقصو د تا ثيرمنلو په حق‌له هم‌قرآن شريف شهادت وركوي فرمائي! -

لقد كان في قصصهم عبر ت لاالي الالباب ط

ترجمه :- خامخاپه تحقيق شته په قصه‌ددوې د يوسف (ع) يادنوروانبياو كښې عبرت دپاره دخاوندانو دعقل .

قصې منبر په‌خپل وطن كښې لمړی وارد خپلو ميندونه اوريدلي - اوبيامو په حجر و كښې ورته شپې‌روڼې كړې دي - او پخپله موهم ديوبل‌په فر مايش د كتابونو نه دممتاز نيم بولا ، او الف ليلې قصې خلكو ته اوره‌ولي‌دي ، په‌قصو كښې دزمان اومكان ډيره اغيزه‌ده ، مثلاً زمانه‌ځانله ايجابات ، اواقتضأت لري - اودهغې‌زمانې دخلكو كردار ، كړه وړه يو ليكونكې متا ثر كوي . او هغه ايكونكې خپل د تا ثر كيفيت د قصې په رنګ كښې شكا ره كوي - اوځان سره‌نور اوريد ونكې هم په‌دې تاثر كښې ملګرې

کوي- لکه یو خت مېنږد ګال ،، زوړدی ،، دسیب ونه ،، اود کرشن چند ر (ان‌داتا) اوراماین ، اونیم بولا ، تیمولا - ممتاز شهزاده قصی اوریدلی - اوبل وخت د (برینډر میتوز) اود «ایډ ګرایلن پو» شکسپیر، ټیګور، اوایم اسلم- اودجوش ملیح ابادي- مشهورو افسانه نګارانو افسانی ګورو - نودزمانی په تاثیر ښکاره پوهیږو - چه ددوارو پیړودافسانه نګارانو په خیالاتو کښی‌ډیرتو پیردی ، همدغسی دمکان تاثیر هم واخله ځکه چه جغرافیاوی وضعیت خوخپله مثلی اغیزه ضرور ورلری - اودامعلومه خبره‌ده چه دمختلفو ملکونو خلك مختلف تصورات اواوهام‌لري - اوخوی بوی کړه وړه ئی‌سره بیل‌دی مثلاً دیخو ملکونوخلق‌روغ رمت محنتی ، جنګجو . او سخت سري وی ، دتودو ملکونو خلك رنځور- امن‌پسند اوآرام طلبه وی ، قصو ته ئی چه ګورو دیخو ملکونو دخلکو قصی‌دجنګ اوجنګیالی توپ‌توری وهلواوزړه ژوندی کولو نه ډکی او دتودو ملکونو دخلکو قصی دګیلی اوداندیښؤ عشق محبت بیلتون نه ډکی ښکاری ، نو قصی او انسانی دقومو نو د اذهانو او خیالاتو وطرز تفکر څه ترجمان کیدی نشی‌ددنیا دمخکښی تګ ددعمومی ترقۍ سره دقصو او افسانو فن هم ترقی کړی ده اونن پرون دایو مستقل‌فن ګڼل کیږی ،، منږه یووخت‌و ګدی و ګدی‌دتشوجملواوالفاظونه‌ډکی‌دپیریانو، دیوانو قصی اوریدلی اوپرته له‌دی‌چه دهغو دخارق العادة کړو نه وقتی شان متاثرشو. اومختلف توهمات ځمنږ په ذهن کښی پیداشی - اوبیاپه هم هغه ګړۍ کښی ورك شی. نور څه نوو، خونن صبا منږ دغسی وړی وړی لنډی افسانی هم اورو. چه‌هغه د مقصد نه ډکی وی ، اولیکو نکی یو خاص غرض په نظر کښی نیولی وی - او هغه‌څېړی ، اواخرتکی کښی هم‌هغه مقصد ته راځی‌چه په اوریدونکی‌خاص تاثیر کوی ، اوترډیره‌ئی په ذهن کښی پاتی کیږی ، کومه افسانه چه ښه تاثیر وکړی نوهغی ته داوسنۍ زمانی خلك ښه افسانه ویلی‌شی اونن پرون دافسانو دکمیت نه کیفیت ته خلك ډیرقایل دی- لکه‌چه‌دامر یکی یوه ادبی انجمن د کال په ټولوافسانو کی دی‌وړی افسانی ته « په یوروان ګاډی کښی یو ملګری دبل ملګری نه پښتنه کوی ،، ښه‌ته لکه چه پیریان نه‌منی ؟،، هغه ملګری‌ځواب ور کوی ،،نه‌صاحب باالکل ئی نه منم « وا قعی ،، دومبی ملګر ی داوویل او غایب شو ،. لمړی لمبړ اوغټه جا ئزه ور کړه - افسانه یو وړی قصی‌ته وائی - که‌څه هم دافسانی تعریف په هر وخت کښی بیل بیل شوی وی مثلاً ایډ ګرایلن پو وائی کومه قصه چه نیمه ګنټه یادوه ګنټی اویادوه نیمی ګنټنی‌واخلی

دغه قصې ته افسانه ویلې شي — خو پرېنګدو میتوز دافسانو دفن ماهر دقصې لنډوالی او وګډوالی ته افسانه نه نه وائي . بلکه دیو معلوم مقصد او معلوم تاثر او کیفیت ته او دهغې تعقیب او د خلکو په ذهن اودماغ کښې لنډه وکینولو او قصه دمطلب په تړلو ختمولو ته افسانه وائي په قصه کښې ډېر خلک رازي . او بیل بیل ماحول بیا چا ... غل ... قاضي ... مینه محبت ، بیلتون او بیل بیل تاثرات وي ، او اوږدونکي کله یو کله پرې په ذهن کښې راولي او اخر هیڅ هم تري جوړ نشي . بالمقابل په افسانه کښې دیو خاص غرض او مقصد ذکر وي . او اخر کښې هم ددغه غرض په تړلو ختمېږي او په اوریدونکي باندې هم خاص غرض اغېزه کوي . داوسني زماني خلکو د خپلو اجتماعي او ولسي ښېګړو دپاره افسانې ډېرې ګټورې ګڼلي دي . او دې کارته ئې خاص اهمیت ور کړی دی . او په زړه پورې نتیجې هم ورځنې اخلي "او دمقصدونو قامونو په ادب کښې افسانو ډېر ډېر والی کړی او را وستلی دی او مهم ځای ئې نیولی دی . نو ځه وایم چه که منثر هم داخپلې قصې چه ځمنېز ادبي خاصه او ذخیره وه . او ځمنېز ادبي ذوق لا دېخوا نه دې ته تیار اوودی . دخپلو اجتماعي ښېګړو په غرض دنووی زماني داقتضا سره سمې داوسنو افسانو په رنګ ولیکو او خپله ادبي نیمګرتیا پوره کړو او په دې لار دولسي اصلاح کوشش وکړو بده به نوی ماخو دا خو افسانې دادې دنمونې په تو ګه ولیکلې ، که څه هم ادبي ملاحت او نزاکت به پکښې لږ وي . خو نه ما دخپل قام دخوی بوی کړو وړو سره سمې لیکلې که ځما د ننګیالي قام خوښې شي نو ځمنېز لیکوال به دې پلو ته توجه وکړي او په دې لار به د ترقي خواته ګام واخلو —

خدای دې ما ته وس را کړي چه هر څنګه کېږي دخپل ګران پښتون قام او د تول اسلام او حتی د تول بني آدم تو پ خدمت وکړای شم آمین

سیال

دپښتونخوا افسانی

زړه غوښونکی زبیرګلی

داد پېښور ښار د محکوم پښتونستان مرکزدی، غریبګل د شتمن صاحب پر دوچته بنګله کښې میلمه ؤ ورسره دوتنه نور هم وه دخوړ لو څکلو هر څه ډېر وه په یو غبز به دده دری تنه نوکران او پیش خدمتان حاضریدل او بلا تشبیه د جنت غلمان به سړی ته وریادیدل. رنګ پر نګ پلاونه، چلاونه ... حلوا ګانی پیرنی ګانی، ماغوت، پودین: اچارونه، مربې، او شنی میوی په څو قسمه موجود وی په لګونو او خوراکونو اومیوو کښې خو دېر داسې شیان هم وه - چه غریبګل هیڅ نه پیژانده، او نه ئې کله لیدلی وه، او نه به د غریبګل غوندی (نورچا) لیدلی او یا خوړلی وی. غریبګل چه دومره ډېر تیر هر څه د ضرورت نه زیات ولیده په زړه کښې ویل چه دا خو لبز دلته نه د څوتنو غریبانو د کال بس دی یوا ځې ښایسته ښکلی دستر خوان «روی» ئې دڅو تنو غریبانو - د اوږنی مړیو د کفن بس وه دلاسونو د وچولو د دسمالونو نه ئې د څو بربنډو او څو لغړو نیستی وهلو ئو روزګار و ګنډی کېدل، او ښې خو دومره وه چه تقریبا دوه دری ګنټی ئې په ایښو دو تیری شوی، غریبګل او دوه دری تنه میلمانه په خوراک راپنډ شو او کله ئې چه داسې خوراکونه نه وه لیدلی، ورته اربو واخیسته - او په هله هله به ئې خواړه. خو شته من صاحب به هر منګولی خاګه او د بې خوندی نه به ئې سرته کاوه او نوکرانو ته به ئې عتابونه د ګل د سل کول.، غریبګل او ملګرو ئې خو پری شنه خیته ځان موړ که او د شته من صاحب په خولی لکه چه بدهضمیه وه خوندورونه لګیده د دوی - خو ړلو نه پس چای او کافی ... په ښایسته چاینکونو کښې په ښکلی میزونو پراته وه، او بیا تری غریبګل دله چای پېر شوه - دراډیو فرمایشی ریکارډونه - او د شپې ۹ نیمې بجې وی سازو آواز خپل تاثیر کاوه - میلمنو ته د جنت علامې ښکاریدې. ځکه چه نا آشنا وه - خو شته من صاحب تش شپیلی

کول اوداټول څه‌ورنه‌عادی اومعمولی ښکاره کیدل، دلسو بجو ۱۵ دقیقو نه‌وروسته‌دشته‌من صاحب په‌ستر گو کښې‌دخوب علامې ښکاره‌شوې. اونو کری والا پیش‌خدمت پوشوه - هغه میلمنوته په‌ډیر نزاکت وویل، راځی کنه، چه‌استراحت وکړو. میلمانه‌هم پوه‌شوا و پاڅیده په‌لوی‌دالان کښې میلمنو یو‌بل‌سره خدای‌پامانی وکړه پیش‌خدمت غریب‌گل دخوب خونې ته بوته. دننه وتو سره‌سم‌ئې قدنما اینو کښې ځان ولیده‌ه غریب‌گل‌ویل گوندی څوتنه نور هم شته، خونه دادهغه اشتباه‌وه اودی‌پوځی‌وه، دغریب‌گل‌دوېډو کیدوتلتك (بستره) داسی‌وه، چه‌هغه‌چیری په‌خوب کښې‌هم نه‌وه لیدلی - اوډیرساعت ورته‌هك پك ودر یده اود تلتك سازاوبازته به‌ئې کاته زړه به‌ئې نه‌غوښته چه‌پدی‌ورنړم ځکه‌چه‌دی چرته اوچرته‌داتلتك پدی‌حیران‌تیا کښې‌ئې ناڅا په‌یوخوږ زبیرگی ترغوږه‌شو. اوسمدستی دغریب‌گل په‌زړه ئې یوه‌خو کمنه اغیزه‌وکړه په کړکۍ کښې‌ئې سرور پسی راښکاره که دښکلی‌دلاندی‌د سرك ری‌دغا نه‌دیوچا دزبیرگی غږراته. که‌څه‌هم دغریب‌گل شپه‌خومره پټه‌وه خو بیاهم دبندگی داغیږی له نا کامه پسی‌دا کوز شو، چه‌معلوم کړم داڅه‌دی اوڅوك زبیرگی کوی.

اوگوندی ځه‌ورسره مرسته‌وکړلی شم، په‌یوډو په‌منډه منډه را کوز شو، دشپې‌پدی تیاره کښې څه گوری - چه‌یوسپین گیری بابا چه دمخ نه‌ئې دهمت اومیړانی‌رڼا ښکاره یده خیله‌زړه سوری، شړی‌ئې په‌ځان‌را خوره کړی اوځنگل‌ئې سردلاندی ایښی پروت دی اوزبیرگی کوی، غریب‌گل پری‌ډیرو ټپرید اودزهیر‌تیا نه‌ئې بابا په‌غیږ راپورته که، اوخوا پوری‌ئې ونیو، غریب‌گل ورته‌ووېل :— بابا جانه! داولی؟ بابا ویل :— مفلسی اوخواری... اوپردو وراپیدا کړی ذلتو نه دی - غریب گل وویل :— دا څه چل دی ؟ بابا، دبی روزگاری دلاسه !!! غریب‌گل وویل : بابا جانه څه‌در کړم ؟

بابا وویل - مخ را نه واړ اوه اوچه ستا دمرښت ارگومی لاور پسی زړه ضعف که غریب‌گل ویل :— چرته دی ویسم ؟ بابا وویل :— ما پریده ! ددنورو بندگا نو غوږو کړه ما پسی نور هم ډیر راروان دی — غریب‌گل وویل :- څوك دی ؟ بابا :- هغه چه پردو شتمنو دبی‌عا طفه‌گی بی زړه سوی نه اخلاس نتلی داجل‌میلمانه !!! دغریب‌گل کر که وشوه ، او حیران شو بابا ته په زیر شو څه گوری چه د بابا اخری سلگی دی

«انالله وانا الیه راجعون»

«سیار»

ـ غریب مړی

دپېښور ښار نه دقطب په لمر خاته دو میله لرې

سادو یو کلی په خوا کښې په یوه لاره په یو کنډوالې کور کښې ئې شور انګولا او ددېرو غټو ژړا تر غوږه شو دسادو لېز شېبه نیولی شوې دی کښې یوه جنازه څلور وتنو په وږ و راخیستې ، راښکاره شوه: یوشیکدلی کټ وه او په مړی یوه زړه سورې سورې بړستن پرته وه سادو ته هغه وخت (دیوصاحب) جنازه ورپه یاد شوه چه د کراچي د بلدیې په ښایسته موټر کښې پرته وه او نور ډېر موټرو پسې زغاسته سادو هم د انسانی همدردی نه ورو ړاندې شو او دجنازې په کټ پورې ونښت او یو رنځو رغوندې سړی له ئې چه سائې بې واره اخیسته دمه ور کړه دګور په غاړه ئې دیوتن نه پښتنه وکړه چه دا څوك دی ؟

هغه ویل :ـــ دا یو غریب ددی کلی دخان دهقان دی ؟

سادوویل چه دا ولې او څه ناجوړه وه ؟

هغه ویل :ـــ دمښی تبې (ملریا) کولې !

سا دو ویل :ـــ څه دارو درمل ئې نو وکړی ؟

هغه ویل :ـــ خدای شته شمکې ، اغزکې ، سپیرکې ، بادیان ډیر څه ئې وکړه خو ونشوه !!

سادوویل :ـــ دتبو دپاره خودډ کټرانو سره خاص خاص داروګان: کونین فلیډرین ، اټبرین .. او رنګ رنګ پیچکاری شته نو هغه ئې ولې نکول ؟

هغه ویل : پیسې به ئې دکومه کړی وی . ددهقان خو کور ګډ دی غله خوئې څوك نه اخلی پیسې دکومه شی » سا دو ویل :ـــ په دی خو دومره نه لګیدلی ؟

هغه ویل :ـــ اوبس په پیسه شو خوچه پیسه نوی نو پری څه !!

سادوویل :ـــ دخان نه به ئې غوښتې وی کنه ؟ هغه وه ویل چه ته نه وی نواوېل داسی مخور څوك وه ؟ اوپه اوس وخت کښې په خانانو ګوندی دچا نه کیږی څه ؟ داخلك خو پردی نظام سره پردی کړه پدی کښې مړی دوو تنو قبر ته کوزاوه چه دخاماتا دکفن نه دغریب نورانی څیره راښکاره شوه چه دمخ نه ئې دنیستې علامې ، نکبت اونحافت ښکاریدې اودپر دوپا کستانی زور ګیرو واکوالانو دعدم مساوات او معاشی بې عدالتې نه زړه چاودی خاورو ته وسپاره شو..

د تکته ملنگان

شا مراد (یا مست ملنګ) شانو .... یا کچکول فقیر :

مست ملنګ ډک کړه الکه ! کچکول فقیره ! یو بو غه چه وڅکو کنه نشه لاړه دی چرسودوسو خوا دومزه نوه !! کچکول فقیر :- نشی اخستی هیڅ نه آوری اوځان ګره وی پروت دی .. مست ملنګ ؟: بیا غبز کوی (ټوخ ، ټوخ) الکه تا ته وایم کچکول فقیره دك کړه چلم واړه وه سړی کنه ! کچکول فقیره :- څه نه اورم! دلاسه می نه کیږی: هیڅ نه وینم ، نشه یم ، که څلوی پخپله ئی ډك کنه !! مست ملنګ !- دخان ځو یه پاڅه کنه نیکه می شوی کچکول فقیر :- نه نو نو کر خودی هم نه یم » څه خیال دی کړی ؟ مست ملنګ چرته چه ورځ وه ستا په شان ټپو سانما په نو کری کښی هم نه پر یښوده .

کچکول فقیر :- خوله سمه خوږه وه ، پر غله شخوند وهه ، قسم دی چه چرته ځه دوم که ستا په شان خلکو به را سره خوله خوږه ولی شوه ؟

مست ملنګ وائی :- امیره ! (د کوم زوړ نوکر نومی دی) نه ئی کنه چه په ده خودی اوس را ایښی وی او سم کړی دی وائی :

کچکول فقیر :- وائی پخوانی زوره څه شوی ؟ چه دی خومی تخته کړی وای :

مست منلګ :- یوه چرسودوسو - زه موځان سره دوس کړم : چه اوس می څوك ده مره نه اوری - چه چلم راله ډك کړی ارمان هغه تیر ساعته .:. (لاس مروړی) او ارمان خانی څه شوی

کچکول فقیر :- وائی چلمه او دوسو نشو - تاسی د صحت او خه ژلمیتوب نه خلاص کړم او د نامردو سره نامرد او د چلم نوکر شوم . چه اوس داسی بدی خبری اورم ارمان ځوانی څه شوی ؟ دواړه حسرت او ارمان کوی او منګو لی مړوړی په خپلی خانی او ځوانی پسی ساړه اوسویلی کوی خو وخت تیر دی »

اصلاحی اجتماعی افسانه

٤ امیر

د بې کارۍ انجام

شریف او غني دوه وروڼه

شریف: خپله غریبي کوي او تل په خپل کار پسې لګیاوي، او غني ات او هیڅ نه کوي.

شریف: — غني که! کار کوه ځان وپېژنه، تېل عمر ځوانۍ وي او نه صحت،
ستا په ذمه ډېره ذمه داري ده، ته په دنیا ورزې دیو کولو نې، مشرتي او په فایده به دې د تولې
کولو نې، غم او ځنجال پروت نې، کم بخته بې کاره مه ګرځه — بې کارۍ تورہ بلاده!

غني: — الکه ماسره دې هیڅ کار نشته، که کار کوي هم کوه نې — او که نه کوي هم مه کوه، ماسره دې
څه کاردی؟

شریف: — ځما په نازه، خو ګېنړې وروره نه دې بې کارۍ انجام الف رسوائي ده
پریادی ده، افسوس او ارمان خوشامندی، او دپل ذالی ځمل دی!

غني: — که رسوائي ده هم ځما ده، او که ګدائي ده هم ځما ده. ته تري خلاص يې!!

شریف: — زه تري خود خلاص يم چه زه کار کوم (خدای وائي ته حرکت کوه زه
به برکت کوم) زما په خپل خدای او خپل مټ باور دی ستا په شان لټه بوتی خوړونکی نه يم!

غني: — زه ته پاچا شه او پر ما څه! زه خوار يم! ستا خدای شته او ځما نشته څه؟

شریف: — خدای د تولو بنده ګانو شته دی خو چه څوک کار نه کوي ورته فائده نه ده چه
له د شرم او روژي ورځ کوي!

غني: — ځه نه تري خلاص يې.

شریف: د خپل کار کولو په برکت هره ورځ ګټي خپل موقعیت مینده کوي او شته من کېږي
هر څوک ورته د یو شریف (ماوږ) په سترګو ګوري قدر او احترام ئې کوي. او د یو شریف
بني ادم او عزت من سړی ژوند تېره وي. غني د بې کارۍ د لعنت نه ورک سپک او ال لوغړن
لیوني سپلني دا په در ګرځي او د خپلو پردو دیپور کېږي. څوکول په فایده دد به دد
د خیر څوک غواړي؟ او د بې عزتي او په سر ټوب ژوند تېره وي.

د پښتونستان تاریخي اسناد
٥ نمبر

باتور زلمی

سنه ۱۹۳۲ د برتانیا حکومت دی په سیکتنی پښتونستان (صوبه سرحد) کښی پنځه ورځ ده د آزادۍ تحریک په زور شور کښی روان دی د پښتنو گران مشر د آزادۍ لمړنی علمبردار خان عبدالغفار خان پښتانه علمی دسیاست میدان کښی پالل، او تربیت ئې ورکړی وه . او دعمل میدان ته ئې راایستلی او راوستلی وه ، سنه ۱۹۳۲ عیسوی د هند د آزادۍ دتحریک د عملي اقدام کولو لمړی کال دی . د وطن په مینه مستو زلمو کښی جوش او خروش وه ، ځای په ځای لیډرانو (دسول نافرمانی) حکم کړی دی،

آزادی خواه پښتانه په خپل وخت وخت دخپلي سپارلي وظیفي د انجام دپاره خپلو خپلو ځایونو ته ولاړ ولاړ ، انگلیس او دپیکټنگوله پاره ئې انگول دمحاصره کړی، شراب خانی بندی دی . د ډمو بازار له څوک نشی تللی هلته د خدای خدمتگارانو څوکی ولاړی دی - پو عالم هیجان ، او مغربی تمدن بستره تړی تیکاره دی ، پولیس په حال چوړ کړی وه ، ځای په ځای به ئې پښتانه زلمی نیول ، او پښتانه زلمی په هم د آزادۍ په نشه مست د گلونو هارونه ئې په غاړه کښی بړاس - خپلو خپلو وظیفوته په ډیره میړانه او پوره ډاډه او دقربانۍ په جذبه راتلل جیلخانی ډکی شوی دصوبی په جیل کښی نور ډیوه بندی ځای هم نه پیده - لوی لوی مشران او ځینی مهم (آزادی خواه ساپیایان) دهری پور او گجرات جیلونوته واستول شو د پښتنو گران مشر خان عبد الغفار خان هم بندی شو په ټول څیکتنی پښتونستان کښی تالانونه سون ، وهل ټکول ... و شو ، او دپښتونستان پښتانه ډیر ترویل شو ، داته نود انتقام جذبه راولاړیده دهر پښتانه زلمی دستر گو ډاډ او د بڼ کی تلل ، او نوړئ هیڅ صبر او زغم نشو کولی ؛ دا اوس د آزاد پښتونستان په خاوره کښی هم ور واشیده عجیب نود و تمامه نری مو منهد آزاد پښتونستان د پغمانو سید و نکی دخپلو پښتنو ورونو پرسیکه ورکه دېر متاثر شو او د انتقام حس ئې د حساسیت دوستی درجی ته ورسید

پښتني ویني ئې په رګونو کښې وخوټېدې ، او تماشابینو ئې پښتني عزم وکه ، چه څنګه د
انګریز ظالم افسر دڅپاړ صدې دغه وخت اسټنټ کمشنر، نه دخپلو ورونو بدله اخلم
تمانچه ئې په لاس و، وهله او اسټنټ کمشنر بنګلي ته ئې ځان ورساوه ، خلک
قطار د قطار هر یوئې پلاس ولاړ دی چپراسي وار په وار خبر کړ دی ، او د اسټنټ کمشنر مخې
ته عرض چیان بیانئی اسټنټ کمشنر دخپلی بنګلی مخکښې دیو حوض په غاړه په کرسی
ناست جابرانه حکمونه کوی ، دحبیب نور واړهم دلته چپراسي خبر کوی حبیب نور
ورځی اسټنټ کمشنر، - څه کاردارې ؟

حبیب نور : - دخپلو ورو ورونو پښتنو په آزادۍ مینو زلمو
چه تا پری دانګه وزنکه ظلم او تیری کړی دی بدل اخلم!! اسټنټ کمشنر : څه وائي
یا ګیله الهونې شوی څه حبیب نور تمانچه راو باسی او د کمشنر په سر ئې ګذی ،
خو ارمان چه تمانچه د مخکښې نوبی کاره وه ، او تجربه پری نه وه شوی ، او د غازی حبیب نور
سره پټ کار کښې بوده ملګر تیا نه وه شوی د حبیب نور که هر څه وکړه خو تمانچې
د ږونګه ، او حبیب نوردګ زړه دامنه کړه ، او په دې لوړ او د انګریز انګی کمشنر ئې
داکینودې ، او بوږته ئې که ، ان دحوض په منځ کښې ئې وویشت ، اولکه دمست مردې
پرې وغریده - چاړ چاپېر پولیس او خوکیدار و راماتې کړلی - او حبیب نور د ارمان نه
ډک زړه په خپل کار دیر نیکی په وهلو دده بخت وه ، او بس دی ته ئې یاوه ، چه بو لیسو
دښانه و نیوه ، پولیسو ورته هتکړې واګولی ، او بندته ئې روان که - حبیب نور مسکی کیده ،
او دانی ویل ، - ما خپله وظیفه ترسره کړه ، ما خپل پښتني ننګ پر ځای که ،

ما خپله قربانی دقامی ناموس په ځای کښې دد یرغ ننګړه ، زه خوښ یم ،
چه دیو پښتانه په خیر دغیرت په امتحان کښې بریالی شوم ، زما سر دقامی ناموس نه
جارشی - حبیب نور په پټ موټر کښې نامعلوم ځای ته و ستاوه شو او هلته ورته دپانسی
ظالمانه سزا ورکړه شوه ، دشهید حبیب نور مړی چا ونه لید د غازی حبیب او د قبر
اوس هم معلوم ندی ، او د زمکی په مخ نشته ، خو یقین وکړی - چه د هر پښتانه په زړه کښې
ددې ملی غازی ، او شهید حبیب نور قبر دی ، او ټول پښتانه او په تیره دمومنډو
قام دده په نوم او غیرت تل تر تله ناز او افتخار کوی .

« دسپینه عارف وطن مزار ما است »

د پښتونستان تاریخي افسانه

۶ نمبر

ننګیالی مېړونه

د سنه ۱۹۱۹ عیسوی کال نه دافغانستان د استقلال په اعلان کښې چه پرنګیان خنه شو د پښتو په زړه کښې د پرنګیانو په نسبت سخته کرکه پیدا شوه، افغانستان خو د پرنګیانو سره د سولې لوظ نامه لاس لیک کړه، او پرنګیانو چه د پښتنو د توري پر زور په استقلال نې قایل شو. او د سولې نې ومانه خو د پښتونستان پښتنو د پرنګیانو خلاف مجاهدو ته لا دوام ورکه. د پښتونستان نامتو غازي عجب خان افریدی ادم خیل بستي خیل او دهغه نوریالی ورور غازي شهزاده خان او دهغوی ملګري حید د شاه خان په پرنګیانو داسې ناکردی راواخیستی چه پرنګیان نې تر پوزې راوستل. غازي عجب خان پر د شپې داخ چړوبی ته ننه وت او پرته له قوماندانو او پرنګیانو په بل چا پسې نې ګذار نه لاړ. غازي عجب خان په سونو توپک او زدونه کارطوس واچه کړی وه، او کورته نې راوړی وه ...

دغازي عجب خان نه پرنګیان د توري پلا نه ډیر ویریده، او په توره د ایا کښې او بیا په تیره په ایشیا کښې پرنګیانو چا دومره نه ننګ کړی، لکه عجب خان چه ننګ کړه. د عجب خان په نسبت دا اقواه وه، چه عجب خان په ښځو لباس کښې چونې ته ننه وتی اوبیا داسې څه ووائي چه دی څوك نه ویني. خودا قول دروغ وه دې ملي مجاهد سره پرته د پښتني غيرت نه بل هیڅ نه وه، بس دزړوړتیا مېړنه و سله او دپښتني غيرت جذبه وه چه هغه ته د پرنګیانو لښکري ګډې ړ ی هم نه ښکاریدې او ددوی ښکار کول د دغه غازي په نظر کښې څه معمولي خبره وه. پرنګیانو ددې ویروسو په لګښت ددې ملي غازي تا تېرېد او هېڅ داد مقابلو د ددې په بوکلی کښې معلوم که، او د شپې نې پرې نامردانه حمله وکړه، عجب خان او نوریالی ورور نې دواړه ښکار ته تللي وه، په غره کښې وه کلی قبضه شو او پرنګیانو په تالا شي کښې خیل مال و متاع هر څه چه په تا خانو کښې پراته وه د وه ابستل، او دعجب خان غازي پښتني بیبیانې هم نظر بند شوی،

ما بنام د ګېلې په خوا کښې دا ملي غازي چا ده دې واقعې نه خبر شه ، او د وادۀ ودونه حبطه حیران ودریدل ـ پس د لږ ساعت نه دې ملي غازي خپل تودیالی وډودته وویل :

ورته ګیه ! شاه زوده (شهزاده) څه وکړو ؟

شهزاده خان : دا دوا (دا دا) څنګه چه دې خواښه وی (خوښه) ! !

عجب خان : ځو د ځان د خود ا خوښه ده ، چه آباد شو او دپرنګی نه خپل بدل واخلو او اندېښګلی نه نری میمه (میډم) راولو ، ځکه چه ځو ونږ ګو ل ته پرنګیان داغلي دي شهزاده خان ، دیره مې خوښه ده !!

عجب خان : ځی چه ځو ، ، چونی ته ورسیدل .

عجب خان ـ د چونی حد دې دانه بام په کــاد دې ځه مخکښې او ته د ایسی را ځه شهزاده خان . دیره ښه ! ده ښګلی د بوی کړکی نه عجب خان و لیدل چه پو پرنګی په بوی کوټه کښی اودوته په له کوټه کښې پرته واو و سله هم ورسره وه خو کبدا د هــم کړځی ،

عجب خان : ورته ګیه شاه زوده ! داسې په وکړو چه زه په دې پرنګی نه وردکه ودر پریږم !!

او ته دغه بلې کوټی نه میمه دا ډراواله کړه ،

شهزاده خان : ـ دیره ښه ده ، شهزاده خان ورغېږ ته که اوپوه میمه نې دلاسه ونیوله میمې دوواده دخوب په سینو جامو کښې وی ، هغه بلې میمې د اتوپ که او سینې نې وکړو شهزاده خان پولاس دهغې په خوله کښېود ، او دا بله میمه نې په غېږ کښې ونیوه خو و نه شو ، او هغې بیاد سیټی نه آواز ووېستو خو شهزاده خان پوه شوه چه کار وران دی او دا جوړ دی پرنګی دی چاله نې بری راوایستله او د هغې کار نې خلاس که .

دا بله میمه نې دخان سره رواله هکړاه ـ پدې کښې د زدوز جوړ شو او خوکی‌دار و له هری خوا نه اشه وکړه خو دې ملي غازیانو په استقامت او حوصله سره دفاع او له د چونی نه ووانه غړه ته لاړل ، په غر کښې شهزاده خان دانتقام له مخه پرنګی ته وویل چه اوس کورته او خرقه مه پښیلو پښو لاړه شه ځکه چه زمونږ پښتنو هم پښیلو ځیږ نللی

دی پس د دینه شهزاده خان هغه په شا واشیستنه او تر خپله ځایه ئې ورسواه د دی ملی
غازیانو ددی مبلغی دپښتون والی په دود دیرعزت او احترام کړه او په ډیره خوشحالی
د تیرا په غرونو کښی خان میرساتله د پرنګیانو چرګی داقللی او محمود اخندزاده صاحب
د تیرا روحانی مشر او دا فریدو ولو سپین ګیرو ددی ملی غازیانو ډیری خوشامندی
وکړی او پرنګیانو شل زره کلداری چدی لوبی د جرمانی په توګه چه ددی ملی
غازیانو قولی نه واخلی وه ورکړی او غازی عجب خان هغه مبلغ، ییمه چرګی ته وسپارله .

میمی د چرګی په مخکښی سره دغه داکتری بللی میمی چه چرګی سره راغلی وه ددی
ملی غازیانو د شرافت، دیانت او ایمانداری او د سړیتوب او ناموس ډیره ستاینه وکړه
او ددی مبلغی میمی عصمت او پرده ساتل داکتری هم تصدیق کړه او په ډیره خوشی.
رخصت شو .

تاریخی افسانه

نمبر ۷

توریالی شهید

سنه ۱۹۲۳ عیسوی کال دی د پرنګیانو زدو نه فوځ راغلی دی او دمومندو په ګند اونی
ظالمانه قبضه کړی ده - ملی غازیان پری دشپی راځی او ورځی مخالج جګړی کوی
په ۲۳ د جمادی الاول ۱۳۵۲ د پنجشنبی په ورځ د پرنګیانو لوی جرنیل په وسله دار فوځ
ته امر ورکه چه مخکښی لاړشی او دغانی دلوی کیمپ دساتنی د پاره په بادا سبا کښی
بل کیمپ ولګوی انګریزی فوځ د ټانکونو اوتوپونو او جهازونو په مرسته مخکښی راغی
او کیمپ ئی ولګاوه غازیان خبرشو او دکو د اخپلو پوداه میر نو غازیانو د غازی توریالی
شهید محمد عمرخان صاحب په مشری کښی د پرنګیانو مخی له د باد آسیا غره ته ورغله
او د پرنګیانو په کیمپ ئی اتالا جوړ که په کیمپ کښی بی حسابه مرګ ژوبله وشوه
او حتی چه ددغه فوځ قومانداان هم مرشو قوځی جرنیل او د دغه فوځ دا راستوه او د هوائی
جهازونو او توپونو په مرسته ئی د باد آسیا په غره حمله وکړله غازیانو تر آخره
ایماندارانه په توریالیتوب او پښتنی میړانه دفاع وکړله او لاس په لاس سخته جګړه وشوه.

اود غازیانو مشر تورن یالی شهید په غازیانو باندې ناره وکړه اود هغوی حوصله
یې لوړه واه اوروده وېل یې اوس داخو هغه وخت دی چه هر پښتون ئې د خدا ی په غزا کې دا
هغه ساعت دی ګوري چه پښتون و ننګي اوغازي ناموس او ټول نن ستاسی وظیفه ده.
په دې آخر کې د دښمن یو ګولی راغله اوددې تورن یالی شهید په سر ولګېده او هغه
شهید شو.   انا لله وانا الیه راجعون

تاریخي افسانه
نومبر ۸

بریالي غازیان

سنه ۱۹۳۵ کال ۲۹ سپتمبر دی دیر انګریزانو استعماري فوځونه د اغلې دی دمومندو په
آزاده علاقه ګنداوئي قبضه وکړي د. دمومند و ننګیالي غازیانو د سره شیانو ولځ
جنګیږي خو دیر انګیانو دوسلې تفوق او د توپو او هوائي جهازو سخو شو الوزي
ګوا یانو دوی چه قدر یو مورچوته په دو شه کېدو مجبور کړی دی یو الحی دخدا ور
چینې سر چه دسوق الجیشی دحیثیت نه ټو ډیر اهمیت لاره. دملي غازیانو په لاس کې پاتي
و. ۵۰ او ملي غازیانو په ټی په وار څوکی. کو اه د ګډا خیلو د غازیانو وا ر دی
جعفر خان د ملي مجاهد حاجي میا جان خان کو ډا خیل ځوی سره د شپږو نورو
ملګرو دځنګاور چیني د سر څوکی. ګوی دا کمار غازیان د شپې دا ځی او څوکېدا رو
غازیانو ته د شپې خبر و رکوي، دا کماد غازیان ورونو ځان تیار کړی دیر انګیانو
دیر و قوټونو حمله وکړه دادی را روان دی. داو خانه او که تېښکېدی نشي
نو ځان بچ کړی، خو کېدا ږ غازیان، ورونو!
مونږ خو ذمه واری او وظیفه ارو مونږ خو خیل سنګر نشو پرېښودی، او پښتني
غیرت مونږ ته اجازه نه راکوي چه مونږ دی ځان بچ کړو او سنګر دی دلاسه
ورکړو خو ستاسی مهربانی وکړی. ځمتنو نور ملګري را خبر کړی چه مونږ له
کمک راکړی دا کماد غازیان ډیر زیات دي!
غازیانو ملي مجاهد حاجي صاحب میا جان خان خبر که، حاجي صاحب
پاڅېده او خپل نور ملګري ئې تیکړه کړه، او کـ تمو ته وخت ته، دار ی نه ئې
خپلو مشکښو نو ناستو ملګرونه داد ورکه اود خپلو ډلاونو ئې ورته و وېل داته د

غازیانو شمار ټول ټال ۱۸ تنه شو په دې کښې د صبا د لمانځه وخت شو غازیانو په جمع لمونځ وکړه او پس د لمانځه نه ځینې غازیانو په تیېل ښکاوېل وکړه .

او حاجي صاحب او امام ملا صاحب د ګنډو سره ولاړ شو و په دې کښې د پرنګیانو د استعمار طلب فوځ مخکښې ټولګۍ راورسېده . حاجي صاحب : څوک یاستی ؟

سپاییانو (.)

حاجي صاحب : بیا هم څوک یی ؟

سپاییانو بیا (.)

حاجي صاحب ـ (الله اکبر) هله والی ! پرنګیان دي ، جګړه ونښته امرتی ټولګۍ د مشینګانو وه ، او ور سره ښېږ دزی تماشچي وی او دلاس بمونو په غازیانو سختی حملی شروع شوی . خو ملی غازیانو ایمان دارانه په ډیر استقامت دفاع کوله مېړنی غازی حاجي صاحب د غازیانو او قوماندانی په ډیر قابلیت وکړله . او مو زون حاکم او ناظر ځایونه امیر محمد والی خان ، او ملا فضل رحیم او نورو غازیانو ونیول دغه انګریزی ظالم فوځونو دلاس بمونو ویشتل او مظلومو غازیانو به یې کانو ځواب ورکاوه او د پرنګیانو فوځ په سخت ځای کښې را ګیر شو ، حاجي صاحب به او هم او د الله اکبر په حیدری چغو غازیانو ته داد نور کړاه .

او حاجي صاحب پخپله هم ځلولو ځو بر چه یک سپاهیانو سره به جګړه کښې لګیاوه خو د خدای فضل وه حاجي صاحب د ښمنو د ګذارونو ځان بچ کړ و . او ښمنو ی نامراده مره شو .

دغه ظالم فوځ ماتی وکړه ، غازیانو ډیر واجبي وکړل خو تنه غازیان لکه علي خان کوډا خیل ، ګلا جان خو ګا خیل شهیدان ، او امیر محمد او فضل رحیم د کوډا خیلو ، او ملک عمر خان اتمر خیل د دښمن دلاس په بمونو او ټوپ په ګولواو ټوپکو شهیدان او زخمیان شو .

خو دښمن ماتی وکړه ، او په سوو تو سپاهیان مړی ژوندی تری پاتی شو ډیر ټوپ یک ،

ماشینداره پیوته، کاد توس اوتما اچی، او اودی و سلی ملی غاز یا تو له بلا س ورغللی، اودیر زکیا نور وغی اته یاچنی دغونا متو منصبد الا نوسر ، تباه شوی، دانه دهقو دوه تنو انگریزی منصبدارانو یاد چه دخپل تمام دگتی دپاره نی بدی سختو غره اوسخته جگړه ، کنی دیر فعالیت کاوه اواخر کنی مړه شو- دپاره د گیر نی ورډی، دد ی ماتی نه روسته انگریزی حکامو چه دپښتنو دتوری ضرب و لید- یوی سیکی اوطنامی اودوغی کولو ته مجبور شو ۰

داجنگ اوفتحه یواحی دمو منـدو نه بلکه دټول پښتو نستان حتی دپښتو استخوا پښتنو نوکښی ساد ی تار ی، دا برپا ایتو ب دمومند دټول تمام افتخا ر اود ملی مجاهدغازی حاجی صاحب دی یاد گار دی ۰

تاریخی افسانه
۹ امبر

مړنی خلمی

سنه ۱۹۳۱ عیسوی کال دی په ښکنتی پښتو نستان کښی د استعماری حکومت په خلاف سیاسی فعالیتو نه کیبزی، دپښتنو دخواره ولو دپاره حکومت دغلو تر خو نه تیته کړی اوده امو خلکو دکښی څه وسیله اشته، خلک واده طا په پده ورځ لوخ افردی. بل طرف تری پردی حکومت دمالیه مخته مطالبه کوی او دواړه خلک تنگه وی چاسره چه پیسی نشته هغه انگریزی حکومت دخپل ظلم په بندی خانو کښی میلما نه کوی په دی تاله کښی په ۱۴ اکتوبر غفر حـ حلمیرتی خلمی خان عبیدالله خان دخان ډاکتر خان صاحب ځوی دخان عبد الغفار خان فخرافغان ورادره هم حکومت بندی اود جیلخانی میلمه شو- دی تور یالی زلمی دظالم حکومت په دی ناروا دویر خفگان په تو گه بندی خانه کښی احتجاجی روژه ونیوه، یو تن خو کیداله پولیس د جیل افسر ته خبر ورکړ د- دجیل افسر راغی اوعبیدالله خان ته نی وویل ؛؛

دجیل افسر - دامکوه دایه کار دی داد حکومت د بدنامواو کوشش ده ی په دی په تورو، سـز ا هم د ل کـړی شـی، عبیـدالله خـان : زه د قـا م په

سرد حکومت هری د دنی سزا منلو ته تیار یم ، او په دی امتحان کښی
په فضله خدای کول کامیاب شم .

د جیل افسر ، په د . حکومت ددی هیڅ پروا نکوی چه خان د ژوندی مړ شه !
عبید الله خان ، دامر کښ ندی ژوند دی او په ی ژوند دی دالحما اقتضا ردی
چه د قام دپاره د قربانی ورکولو امتحان ورکوم . د جیل افسر ددی و اقعی ته
ذمه وار افسرانو او ډاکټر خان صاحب ته خبر دادی کوی . ډاکټر خان صاحب په خپله
راغی او عبید الله خان ته وائی . چه عبید الله خانه ، دا د ژر ما ته که
ستا صحت ته ډیر نقصان د سیږی . اول دا چه ژوند به شی . او د قومی خدمت
کو او به پیانی شی . د دی نه او ضروری کار دوته هم شته .

عبید الله خان ، جواب ورکړ چه پلاره ! ما ته داسه وایه ، چه پښتون یم ما دا پښتنی عزم
کړی دی چه په خپله روژه ترڅو چه حکومت مطالبه منلی شوی وی ما ته نه کړم .
دا د قومی خدمت امر نی امتحان دی . دعا کړه ، چه ستا بچو دی په دی امتحان کښی
بریالی وخیژی . ډاکټر خان صاحب ډیر خفه شه . الله تعالی دی تا او ترو ننګیالی
پښتانه بریالی کړی . آمین

اوس عبید الله خان په خپل بستر کښی داوږی تندی تیار ووته پروت دی د ملک
اخبارونو کښی په هفته وارو ګو او سرخطونو دا واقعه ایکله کیږی او عام
واس کښی ډیر ګړبړی دی . په ۱۰ نومبر د عبید الله خان صحت ډیر خراب شوی
او د جیل ډاکټر حکومت ته د ډیر تشویش او مشوره ورکړی وی د خان عبید الله خان
چه ستر کی اوس چورته شوی دی . او رنګ ئی زیړ د بجلی ایله سا یکښی غړیږی
او د ژوندانه ئی هیڅ امید نشته . حکومت د واس دعاوو هیچا نتوانه تنګیږی
او د عبید الله خان مطالبه منلی شی . او دا میرتی خلقی په ډیر عزت او احترام
د جیلخانی نه په ۱۹ نومبر ۱۹۳۱ خلور دېرش ورځی لوږه نیو او نه پس
راوتی دا تور پالی میرنی ننګیالی خلقی په خپله اراده او عزم کښی بریالی
خوږه صورت د خوار ستر ګی چوړی چوړی کو دنه راغی . او دواس خلک ورپاندی ژړونه
د ځتو او دانی ! او هر خوک ورته په درنه ستر ګه ګوری .

تاریخي افسانه
۱۰ نمبر

زړورمیړه

د سنه ۱۹۲۵ داګست ۲۳ تاریخ دی ، انګریزی فوځونو په ډیر شدت د ګڼو
د هوائی جهازونو او ټانکونو او ډیرو توپونو په مرسته د (ګربې) په مورچو ناڅاپی حمله
وکړه ، د سرګ دوا ډه ددی غازیانو نیولی دی ، دانګریزانو د هوائی جهازونو
سخته بمباری کیدله ز مکه خوزیده ، لوان تر آسمان پوری د دزهار تللو ، پیاده فوځونه
ځای په ځای ولاړ وو او کامیاب نه ښکاریدل تګ ئی نشو کولی - د هرطرف نه پری
غازیانو د ندو کار جوړ کړی و - د ډیرو ګولو ورېدونه په هوا کښی مرغی هم نشو
الوتلی ، د ځمکی دګرد نه آسمان کښی وریخ جوړه شوی وه ډیرانګیانو توپخانی
د سپین خاخ اد پری ته په نږدی ازدی مورچو سخته اوپله پسی بمباری کوله ، خو
غازیان ئی د ځیلو نیولو مورچو نه پاته څو لی شو پیاده فوځونه تپ ولاړ وو ، او هروالی
به ئی حمله پرته په شا نیبیدله اوډیر مرګ ژوبله به ئې کښی کیدله .

غازیانو په دمرو قوتیانو ځایو نه خادل ، او په نښه ګول به ئی ځکه پس دمانی ئه وسلی
ئری واخله کړی بدی کښی موټر دیزه او ټانک ارونکی فوځ راوډا دی شو او ټانکونه
په سمسرګ چه غازیانو څه توڅه په تیټرو بند کړی وه ، د افغانانو د سرګ په غاړه ناست غازیان چه
دکودا خیلو د حاجی میاجان خان ډله وه ، او شو ته دانمان زو غازیان وو نږدې پوری ئی
د ټانکداری قوی سره مقابله وکړه ، خو آخر ټانکو ادوی نه ددېله مورچی ته په
تیر پډوشو .

دانه سرکاری خان او تمانزی زړورمیړه تودیالی غازی په زړه ، دا خبره ډیره په ښه وا ګیده
او د دښمن داسی تیر پدل ئی ونه زغمل او په ستر ګو ئی تیاره شوه ، پښتنی غیرت او همت ئی
راولاړ شو ، او ناڅاپه ئی په یو درانه ټانک د امنډه کړه تود وغازیانو چه هر څو مره منع کړه ؟
ګولو خودا تودیالی غازی ور ودسید او په ټانک پاندی ددرانو ګانو ګذار ونه ونیلول
د ټانک سپاییانو چه ددی باتورمیړه ځوان مردی او میرانه ولیده ډیر وار خطا شو اود

ماشيندار سخت شلېکونه ئې پرې وکړه او دا پښتون غازي مېړني پښتون د زړورو مېړه شهيد شو .
« انا لله وانا اليه راجعون »

سر ئې د کابل وطن نه زار کړه — دخداى رحمت پدې پښتون شه
وطن په وينو ئې گلزار کړه — دخداى رحمت پدې پښتون شه

تاريخي افسانه
نمبر ١١

د پښتونخوا زمرى

سيالانو ته دي څرگنده شي چه د شپې انگريزي فوځونه داخلې او د اقرب ډاکه ته تېرشوي ان په غلوغولو تونې قبضه کړېده ملي غازيان داخبر شو چه کړه ونيته کړه چه هم دا انگريزي فوځونو مخکښي تر څو څه ئې دراه مودشو خو بيا هم د هوائي جهازونو او ټانکونو له مخه يا کوله او پياده فوځ په مخکښي تنزيل وکړاو .

د هوائي جهازونو د بمبارۍ د لاسه قيامت جوړ دى شوك د پياده فوځ مقابله کولي شي يوه پښتانه تو ديالي زلمي چه اوس ئې ندي معلوم چه وليده د دښمن مخکښي دا وړاندې کيښي او دينگه اړه و دريدو امکان له دى کبله چه هوائي جهاز وته مخته بمبارى کوى ممکن ندى او بين خانې دا ديرى چه د کړېي د سرك په غاړه . واقع ده په يوه زاړه قبر کښي ځان پټ کړلو ټانکونه تېرشو او پياده فوځ ته لاره خلاص شوه فوځ داهى او چه ښه را نژدي شو دې ملي غازي چه پسو تو بلك ود سره و لاس ئې پرې پورې کړه او په دښمن کښي ئې ډز پيل مرگ ژوبله وکړاه فوځي افسرانو او فوځيانو که هر څو مره کوښښ چه وکړو چه د دښمن پته ولگوي خو هيڅ ونشو داته فوځ تپ و دره يده او د چاوس و چه مخکښي لاړ شي .

پوتن پښتانه تو ديالي د سره تيږ زلمي په زړونو انگريزي فوځ او د هغوى حمله ټپه ودروله .

خو آخر دوداړه پوه منصبدار په دورېين کښي د دې غازي د ټوپك د شو لي دوده وليدله او فوځ ته ئې د ماډش حکم ور کړو دې ملي مجاهد په حمله کونکو فوځيانو کښي بې شماره مرگ ژوبله وکړه خو اخر ورسره کارتوس خلاص شو او په دښمن پسې د قبر ناه ا که

مست زمری داو وت اودلاس د گټو گنداونه ویشتل نی پری شروع کړه خود شاله پر گونډه پری ماشین وچلولو اودا پښتون غازی ، خدای په خدای شهید شو فوځی منصبدارانو چه ددی غازی میړانه ولیده افرین ئی پری و وایه او دده بهادرانه یې په پوره عزت سره وپوړه او ډیری شیقدر سره ئی خخ که ، هو ددی پښتو غخوا زمری نوم ندی معلوم خو دومره ئی معلومه ده اوده بازیک دنامعلوم سپاهی دقبر له ئی خلک ډیر ډیر احترام کوی .
دغیرت او پښتنی غیرت افسانه

میړانه

۱۲ لمبر

پسرلی دی ، ماالداران بیا المونه وتلی دی ـ په گرد کښی اتمر خیل مالدار ډیره دی شنه ډاگونه دی ، دواړه ډیر دی هرخوک خیل مالونه ور شو له بیائی ، عجب لطف اوخوند دی هریو شپون شپیلی غږوی ـ ته به وائی گوندی باجی خانی و رته شباعی سلامی غږوی دا مست اومغرور ولاړ دی ، دقدیم خان بابا څوی هم دشپیلی د می سرته ولاړ دی اود خناورو ډیری خیل تو بکۍ ور سره دی ، دملا لاره دوره ته ا قر پدی میلمانه راځی ، او چکنود ته ځی ـ دا لار شره لاره ده ، او کله کله پری خو کۍ لاړ راشی ، دقدیم خان بابا څوی تا پیږند گاو مری پخپله ورشو کښی وېشی ، دا دده عزیزی کوی .

دقدیم خان بابا څوی خوکۍ پا سنی ! ودریږی ا

میلمانه ملکه مونږ میلمانه یو مونږ سره دی څه کار دی ؟ دقدیم خان بابا څوی وز .
دانه منم سم خان داو پښتونی زه دانه پت پتانی ته څوکۍ نه پریږدم ،

میلمانه ـ ملکه مونږ میلمانه او لار وی یو ځله او شو ګڼادانه یو پخپله لار څومونږ ته واوده و پر پښو تاله لاس نشو ددکولی ، دقدیم خان بابا څوی ـ ودریږه چه بلو انځلی پدی د رنگ خولمه پدی لار کښی څوکۍ نه پریږدم ، چه ماته دی ځان نه را پیژنځلی اوزما په ور شوکښی دی گرځی !!

میلمانه ـ بل بل چه را پدل انگری ! گوره ولیږدی !!

دقدیم خان بابا څوی ـ وله کنه ! کوم څوځی !!

میلمانه ـ دنیا کامه پری نر گوی اودبه مرغه دقدیم خان بابا څوی د زده په

سر اسګیږی او په ټکی مړی ـ شپږ او میاالدادانو دهر پلو نه پسه میلمنو پسی داخله کړ میلمـا نه هم واړه خطـا او دکو دو خواته ئی منډه وکړله ـ یو کو دو کښی دوه د غه یم خان بابا کو دی ته ننه وا ته .

قدیمخان بابا ـ ستړی مشی ، څوک یا ستی ؟

میلما نه ـ بابا میلما نه یو افریدی یو ، دغه دای دیاده دلاسه موخطا او شوه ته یو سری موږ و پښت او مړشو خلك دا پسی دی کومك و کړه !

قدیمخان بابا ـ پروا مه کوی ـ په قلار کینی خلك به خپل کار کوی ، که داشی هم خدا دی غریبی کوی ـ او ستی کیږی به په و کـ ړ دی او تـا سـی ته به څه نه و ا ئی !!

په دی کښی خلك دا قلل داود کوی ـ ته نا وشول ؟ قدیمخان بابا وا و رت ،

قدیم خان بابا ـ خیر څه چل دی ؟ خلك ـ ستا څوی (فلانی) دی سر و مړ که سری داو پیا ستا ... او چاده مادی ئی کړو ، قدیم خان بابا ـ اخر ستاسو دغه ږو په قلار شی ، حوصله وکړی ـ څمـا څوی چه مړشو ـ مړشو او ـ دا شو څما به کـو دی دا اندو اته ـ دوی تـه به څوک هیڅ هم ونکړی داخو می یو څوی دی که دادوه لرهم حلال کړی څوك به ورته هیڅ هم ونکړلی شی .

خلك حیرا نیږی او تعجب کوی ـ چه دغه دالله دغی اروا ده دا شرمان ژاړی یو عالم دی دا شو لـ دی .

او پـه کو ر کښی ا لـ کولا اوږدا شوه میلمـا نه هم مك پك تـامت دی او حق حیرا ن دی .

قدیم خان بابا ـ پاشی ـ او میلمنو ته چلـ مه دا اخلی ، او تـ سلی ور کوی ، قدیم خان بابا ـ بچو مه خفه کیږی . دا به څما دڅوی خپله تیره یوه وه دا به ئی قسمت و ، تـا سی زده له څه مه دا او ، قبر تیار شو ، او د قدیم خان بابا څوی خاورو ته وسپاره شو ، دخیرات ډوډی ایښودله شوه ، قدیم خان بابا یخیـ ل لاس ډوډی دا ور له او دغه میلمنو سره یه خوړ (یینډه) کښنـاست او د و دی ـ ئی په میلمنو وخوړه ، د قدیمخان بابا دزړه نه یو الله خبر دی ، خود پښتنوالی غیرت او پښتنی عزت

پدی مجبور کړی دی چه دښیاو میلمنو یعنی دخوی دقاتلانو چه ددوی کو ته د انتقام تللی دی خو مړه ، چه کیدای شی ، ښه تیاری او مداراو کړی ، د دوی دی کار د خلاصیدلو ؟ قدیم خان بابا یوځو ښو خیلوانوته وائی - چه ددی میلمنو سره ته چټکو ته پوری لاړشی ، چه ددوی پل تیاری وانه دربیږی ، او خپل کورته په خبر سره و له سیزی ، میلمنا نه داخبره او د بابا لاس ښکولوی ، او وائی ته بابا جانه ! ناهغه ببا ژوندی کړو ستا دخوی مواختنوالی دی منم کړنا . ګانډیو ، خوچه ته هغه پیژندی د استا مهربانی ده ، قدیم خان بابا !

تو بیخو داخبره ځپله پښتو په ځای کړم ناسی خوبا په کوندی تراګله و تلی یا جای ستاسی بده که او مرسته په دا حق ده - داخبرا هیڅ احسان نه دی ، که تاسی سره مرسته وکړم خو به ایاه پیله ځپله پښتو په ځای کړم .

میلمانه رخصت شو - او بابا دخپل ځوی دغم ژړا ته پاتی شو .

دهمت داس اجتماعی افسانه

۳ و امور

پښتنه کونډه

نوردل مړدی ، اسیمه ، دهغه ښځه او دوه ننه ورکوټی بچیانی (کتوری) او بشره پاتی دی ، پوځو که دی - دمړستی او کومک نی هم څوک نشته چه پښی خدای ادی وکړی - او د نوردل خوالکی نه یانی نغدی پیسی هم نشته چه پراڅی د اسیمی پښتنی کونډی غزم او پښتنی همت او غیرت کسب او کار دی چه ددی کوچنی ژوندون پری روان دی - اسیمی چه واوده نوردل نشته چه خوارانی مزدوری وکړی - او ځمکه نی کداره پری وشی - پچی مړواره دی دهغه کار ندی دکتوری ځولا په مدرسه کښی سبق هم وائی او ورڅ په هی ماسره ایله پیله واخله د او اخله کوی غربه ورکی ده نویه کار دی چه ځه دخپلو ملو نه کار واخلم ، او د پخوانه کار نیر وکړم چه ځمکه د کوډنی کداره پری وشی .

اسیمه د بازار نه پیله راوړی اوښه سیخرسی هم اخلی - کله کومه تیمه خولی کله پرتو قماش جوړه کړی ، او کتوری چه مدرسی ته ځی هغه نی ځان سره بازار ته وړی او خرڅ نی کړی ، دیو ځو پیسو ځه له سپاهی پنسل ، کاغذاو نور واخلی او لوړی

پاتې کوډ ته شلرويشت روپۍ داودي په ځای نسيمه د خپل کاکا نه ووه روپۍ من
جوار اخلي . او په زړه کښې خوشحاليږي چه څه ذخيره سره د مباشت دووكال خوشو
دلسيمې دمېتو په برکت ددې غريبې کورنۍ کار روان دی او په تول خپه سيول سو کول
څه مانږه دي . نسيمه دورځې دلاسوکړي توری کار کوي او دشپې په مهول کړه پرته ده څرخه
کوي دخوب دوخته پورې خاپسته دبر سپيږمې عمري چه دهغې په ددوی دالوستن کمالې
جوړيږي کتوري اوس قوت شوی دی دمتوسطه تعليماتو ديارله پلې مدرسې ته ځي . مودنې
دهغې مدرسې ورو کالونه پښتو ورد واخستل او څلويشت ټقدی روپۍ چه ددوی د پودېې له
نسيمې په اندازه اسکيت را ټوپری کړی دی . ورکوي او ورته وائي :

نسيمه ! بچيه ! ته گورې چه مونږ خوارو ته بې اخدايه او زما د خپلو مېنو تول هيڅ
هم نشته . کوښش وکړه چه خدای وکړي او پخپلو تعليماتو کښې برياله شې او په آينده
کښې چه څه هم اوس ولاغ په وروغ د کادانه او پنږم . ستا په سر الزمخه آسوده ژوند
وکـړو کتو دی موږ کی ! مه . انه هروخت ستا زحمت او کړاو او ولباله رايه زده ده، او څه
خپل هزروالي ملکـــان هم و ستم چه مونږ کټ راحلی او زما پخوا کښې مقرود ناست وی
اوخپلې ټالړی دا پيوتدی چاسی هم دانه پتی اندی او که زه هلو شی تکوم نو و ايه
چه پښتون به نيم ، او اوه به ستا په شان د بوی قيږ تی موډ په قبږ ککښې د ورل
شوی يم !!

نسيمه ، شاباش اوی شی بچيه ! څه دا عرض څوا دی غريبې سترپا هم ددی په
انتظار کوم چه د تـــانه په پو پښتون یوه او تنـ گيانی محلی + او د(بشری) ته په پوه
موشيار . پښته پيقله جوړه شی . خدای دی وکړی چه زما دا الماتو اشو پوره شی کتوری
ځی - او بشره هم ژاړی دی - او وائي !

بشره : موری ! هغه دی نسيم ابك اوست کوی اوسبا په ټری سر ی پوره شی او څه څو
هم مدرسی یا تی شوم ددی کور د کار ته می نه په پريږدی د دا دی قرآن شريف می
اپله پيله وو پلو اوه کتوری سره می ده څو دپښتو امرني کتابونه واوستل او اپله شما د
او دچا ئوم موم ليکلی شم . پدی نوشه ما په هم سبق و پلې وای نو په و ا ی !
هغه دی کتوری هم لاړ . اوس په څه وکړم ! ! او څوک په را ته سبق و ائی !!!

نسیمه: بچیه! داخو ستا ډیر ښه فکر دی چه خو سبق وائي هغه دی پر سبق خو نه ئي اوزه څه لمیه؟ سبق په دې ته وایم کله!

بشره: اده کې تا کوم کتابونه ویلی دی څه؟

نسیمه: هو ستاد اوست ورکتابونه می ویلی دي.

بشره: کوم کوم؟

نسیمه: د کور د کار کولو، زیاد زحمت ویستلو دخیلې وظیفې پېژندلو د بچو څارلو دخاوند دخدمت کولو.

بشره: دا کتابونه خوما اوس واوریدل.

نسیمه: هو! ته خو نې اوس اودې خوما لوستلی دی.

بشره: ښه ما له خو یو دا شروع کړه.

نسیمه: واخله دا د یکشنبو ورځې اودنګولي پخولو کار وکړه!

بشره: دا خو ته دا پاڼدې کار کوې کله؟

نسیمه: هو د یخو د ډه درس دی، اودا په اوستو او ویلو ندی بلکه په کړو زده کېږي.

بشره: ښه!! ما ویل کوندي رښتیا دا نه کتابونه شروع کوې.

نسیمه: کتابونه دې کوم چه اوستلي بس دي، اوس نا له په کار دی چه کسنول، وینځل پخول زده کړې، اونږه چه دکور میرمن ده، نو په کار ده، چه د میرمن توب په کار وبار پوهه وی کله!

بشره: ډیر ښه ده، وامها خندا کوی!!

کتوړی امتوسطه تعلیمات سرته ورسول ناوس دعالي علومو د تحصیل د پاره مډیکل فیکلیټی (دطبابت په فاکولته) کښې دی، اوس ئې د ده تصاب هم سرته رسولی دی او دستاژ دوره ئې ده، او شاد چه ته دنوري دلیاده خوځو (شفاخانو) لیده وکتلو له تللی دی.

خیله دا دوره کامیابه سرته ورسوی، او وطن ته راځی در وختیا وزا رت کتوړی له د داخلی امراضو دمتخصص شهادت نامه ورکوی، او په یو شفا خانه کښې موظف داکتر مقرریږي.

خپله مور او خور هم دا غواړي ، او په ښار کښې پوښته کوي کښې او سپېڅلې او اوس دا غریبه کوډ یې د دغه پښتنې کونډې دمخ او ته پېر په برکت حیا پلک مې غم ، او خوږ ږواند تېروي ، اوده شوي له مخونې دی ،

اصلاحی اجتماعی افسانه

لاهور ۱۴

مظلومه پېغله

د کندهار اوږد حمیده یوه پوره پښتنه پېغله ده ، د کور کار او پالنې له خپلې مور نه یې زده کړي دي ـ [illegible] اوپه هر ځای کښې مشهوره او منلې شوې ده ، ټولو خولو خلکو ورته ښه ګڼله او د حمیدې ښکلا او [illegible] پېژندل .

حمیده هم د ورور [illegible] آینده کښې په امید ده ، او ډېر خیال [illegible] خپلې طبیعي او کارته په پام ده [illegible] [illegible]

[illegible] ، لامتوپېغله ده .

شراب ګل یو موږ سړی دی [illegible] خلک ګډ شي

هم تېر شي ، او [illegible] ، شراب ګل [illegible] صفتونه او [illegible]

هم په کندهار کښې کوي ، د شراب ګل مال دولت [illegible] .

کندهار [illegible] خلک خبر شوه کله کښې اوازه [illegible] شراب ګل کاکا او کي [illegible] دي اوامه [illegible] شراب ګل کاکا او کندهار [illegible] خوشې کړا د حمیده هم خبره شوه [illegible] ډېر خفګان او د ژړا خوږ [illegible] او خپل [illegible] او [illegible] د حمیدې هغه ټول امیدونه چه دې په خپل زړه [illegible] کړه [illegible] ټول یې یاد او [illegible] شو .

اوس حمیدې ته [illegible] د دوزخ [illegible] ټول [illegible] آدمان [illegible] نظر کښې تېروځي ! [illegible]

PROPERTY OF ACKU 7392

او بې خوږه ښکاري ، او د هر چا نه ئې زړه تور دی د حمید ي اوس نه د به کار کو لو سره مينه شته ، او نه ئې د خپل شهرت کوم فکر د حميد ي ډېر دو دی هم داته پته و ه ځکه او تو ته ورته ژوند هسې بې خونده شی ښکاريده .

دوانسې تهذيب د پته نږ نه حميد ي په خوله هيڅ نشو ويلی او دا ټول غم او ا ند يښنه به ئې په زړه تيره وله د ښکلې زيږ او زړه ئې لا دوخته چاو د دی ، دی به چه خيال تاوده واره او دا الو ښکې ژوند دا به زړه کړه . د ژوند دانه سره به ئې و داع کړ له هله شراب گل د وادہ ښه و پس جوړ کړ او - او په ډير ساز و باز سره واده جوړ شو او د ا غله او حميده مظلومه ينځه په کوډه کښې ناوی شوه ، حوری چاښي او کاله حميدې کفن گيا ده شو - او تو ل خلك خوشحاله وو . بس پوالې حميده وه چه پخپل کريوان کښې او ښکې تو یو لي . حميدې سره هيڅ خواخوږی ، او هغه يك نه وه چه خه دا او اصلي ئې و نه کړی وای - نوي ناوی شوه او حميدې ته د واده جاسې ډاوليم وسود کفن ، ورو ورو مشغل شوه او هغه اعتدم د دنيا له زړه موړی پخله ئې په ډول کښې کينوله - نوي ووا نه شوه ، ياچې او موددا ، اقاری د ډیر نږی ، خوشحالی ده ... کيبږی . او ټول خلك خو شحاله دواده په وی ، ټولي پادوری مقلومی پيغلی په وچاروه پس ، ناوی دی ټولی کوډه و نسيده . او اوی تري اوس ئې کوز وی يسه دی کښی شه کوډی چه د امظلومه پیغله لا د وخته مړه او وچه کلکه پرته ده . شراب گل هك يك ود . په حملك په دی چه ډيري مظلو مې پيغلی په جنازه پس تسی فغاری د نسکوی ډير حيران او شرمنده پښيمانه شو .

اصلاحی او اجتماعی افسانه
۱۵ ابېر

د تر بگنی اخر

خان علم کا کا د خپل خوی پر دول ته و اتي !

خان علم کاکا د پردوی ، د د اتبار خو نه تلاد يږی . او ان ئې بيا موږ ئې بربه دا خوږه ولی دی - دا خو په پيره د چه مخه دو دا په چه ملکه پخپل حد او پريد دی وړو پتره خو خپل په خوله ورته د خولی يشان ښکاريده اشوه - بده به نظر کښی د . هسی تدی و ډالی يم او زه ورته ار پوره ته ښکاره دم . د د خيال دی چه دامې ترا له د .

- پردول - خو تا په ویل چه ، څو به ؟ صبر کوی که پردی خبره ونه کړه بالکل ښځه دی
تربګنی چه لاودک کړی دی .

ترلاوسه ولاړ دی - ګونډی ما په درله اتباد متباد اوس سم دوك کړی وای - خو خبر دی
ما هم دومره خبره خوښه - لکه تا چه وکړه .

خان علم - زه نور مکره مکره نکوم ، او نور خیرالله کیږم ، بی له سیری
تربګنی نه د له ګـلدان نکیږی - تر بوره دی چه سینه نوره نه وی لاســ ولی
متنار نـکیږی .

پردول د اسوار اچوی ، پس دی نو خله نې او پردوی زه یوه شوم د پردول نجی
د اتباد روغ پښی بوله ودانوی - په دی کښی اتباد چارا خبر که .

اتباد د کور نه کوټك ، او کور ... مودالی ، او ... ، او په ...
داخی ... او دای نی ... لوی اتباد ، ټینګ شه ... که تر پردول نې څوته په ...

پردول خدای دی هر کله ... ، هم دی ... په دی کښی
اتباد د ... سیږ ی - او دو ... ... اخ و د ب نیلی ، او د ...
... کول کوی . د کلی خلك خلاصی او ګوابنی له داخی ، دواړه سره بیلوی ، خو
پردول په سر په ګودالی او په ښی لاس په کوټك لګیدلی سخت زخمی دی ، او اتباد
په ښی پښه بانـدی په پیش قبضه او د لاس په ... ګوته لګیدلی د پر زخمی
او فریاد ونه کوی .

او دواړه کورته ځی ، دارو درمل کوی .

حاکم صاحب ترا خبر شو ، او دواړه خوا بندیان شو ، او شفاخانی ته وابیږل شو
د پولیس په ابتدائی تحقیقات کښی دواړه خوا باندی به وویل شو ، محکمه چه ګنډی تربګنی
وه ، نیم کلی په یوه او نیم په بل بدایکل او دواړه شرمی مجل شو .

قاضی صاحب پری د شپږو شپږو میاشتو حکم وکـړ او ، او دواړه نې ... ــوی
بندیخانی ته واپیږل ، د دواړو بوله پښی خرخ او د هر څه نه بی غمه شو ، او نل
تونه زمکه نې چه اره هغه ضمیر د کلی ... ، او پیسی ... ګیږی ، دوی
بندیان او خپل خپلوان نې د نورو خلکو دهقانی او مزدوری ته پاتی شو - دوی

په پښو ښکته خیلی تا یوهی او یا تر بګټی زواقی ود واچولی . او په ښځی خدایـه
کښی ذلیل هم نیر وی او دواړه پخپلو ځایو لو لفتوړه و انهی او بیجهانی ښکته کی ؛
داومدتی بکتی اخر ؛

اجتماعی او اصلاحی افسانه
۱۶ اپریل

د دوو ورونو ګټه

د محمد خان ابراهیم خیل تر کاکړی لو ا یو ده د دبته ۱۳۱۰ خواړ شاګردان ګی
ښتلی او پلکه تحفه وخت عروس البلاد وه . او دی قبیلی او لاهور سره ئی برابری
ښتی او د امیر و دور ښاوو وه . تیری په وطن شوی د اقارنی په هنر د لی اعیانان
په ډالی ډالی په د ښکته د اکله ښامو کښی وسله په ډډه . کر ګاڅه د هر یو پیښ خدمت
کړدی نه په . قافلی لدوتلی د اتوبل کاری خلک د ودړ چاد چا پیژه د لس له ښته ښ وه
او ښیان په نی قیر اګیده او هر شی نه بولی اوږنه وه اتبوا ګان په ګښی . وه خدای ج
ئی پښکښی د واقه وه د اوګی . اشجو په ندالت (دماد) کښی په شپه علم تر هیره کی اوول
وه په اصل ملا وه . دلته ګه ټول تر یوقی لی شو په چپ چاپ مرګی وه . خو ور سره قیر
ګیده ښځی او ښدی هم وه . ده لوړ ښځی کړی وی . یو د یی مشر د خطا (عجیبه)
او اه ئی د دوستی کړی وه . د هغی (میوه) او وه میوه یو جګاری شم د ګه او د
د ګه پیغله وه چه په نول ولس ښکتی ئی د دا پښت ښو وه هر چا په د میوی د خوی
بوی او کړو د دو صفت کاوه او غوټ وه چه د میوی د دی صفت نه ئی اتکار کړی
وای ؟ او یا په ئی په خایست او ټول خوی ښی د میوی سره میلی کړی وای ؟

دا شهرت وه چه د میوی پښتان پلاش دواړی ته او پلو په د ی اطه چه د میوی
سره سیالی شی او نی دی سره ښکته ښکر له او په تیره د عجیبه خو ئی
د سر قیمته وه .

عجیبی هم دا احساس کاوه چه اکله په دا سی موقع پیدا شی چه میوه ئی نه ښکاره پلده
مولده کړم او دا په اده او دسوا شی او شیر علم ئی کار خلاص کړی . عجیبی په د ګه
په ارکه پلمی جوړه ولی . خود میوی لا قسمت ښه وه . د عجیبی واړه پوری لاړه او جوړه

لا اغاني دیوانه د عجیبې دلي بخش او کیني او د داسي پامونه [illegible] شعرونه د هغې په ضبط کښي شو په کې ادبي ډېر لاړي ده او په پل ځاني هم ځيږي کمال درانللو دیوانه ټا خبر ده چه هغې په دی له کړه هم کښي.

چه د وخ شیخ ده نواب صاحب پیش خدمت د شیرعلم اتهی ته د هغه د کو اخسالو نصیحت داغلی د شیرعلم ته د ده کاوه د خلکو دوه دي چه دي بل له ستړ کو ی هغه د عجیبی لیو ختنه او کړاه چه [illegible] دی په کال دی د عجیبی موقع ډېره ضبط د کتاب او ورته وی او ل [illegible] چه علم د الحمد [illegible] او دیوان په تما کو د ل کړی [illegible] شیخ اغلي او دیوان د عجیبی [illegible] او خدمت د په ی کښي عجیبی شو د وي وخاپه [illegible] او چغو کې کړلی چه علیه د دیوان د شیخ ډېره تود ده خو خالك لا خبر شوه شیخ خوږوه شو چه [illegible] اوږوان کړاو هاو پنا ته تود دی د خولك کتاب کتاب ادی کتاب [illegible] آ خپلی [illegible] او کړه او ښا کی [illegible] وله صاوه [illegible] چه [illegible] پاك وی [illegible] پاك وی [illegible] کی [illegible] خولك په دا ته [illegible] دی [illegible] شوه پهی کښي ځیر علم الاغلی او او دوالس هم داغو خوږه شیرعلم ندی کړاه چه په دیوان پوه ی دا سپکه وشوه او چتی [illegible] د [illegible] حال کښي چه خو [illegible] دیوان وی کی [illegible] ولاړ د [illegible] دیوان [illegible] چه د [illegible] کړه خلکو په د غسی امیدونه او تهمت په عجیبه او په دی بی کتاب [illegible] په شیرعلم ژړه او استوله وویل د او شیر علم د خلکو شا او [illegible] او کی [illegible] اوږه کښي هو خواه لاړ دا وه [illegible] و [illegible] چه شیر علم پښتون مېك او واك كړلو...

اصلاحي اجتماعي افسانه
نمبر ۱۷

نازامه واده

[illegible] گل پو دوات [illegible] شته من مری هر څه نی [illegible] راو تېر دی [illegible] او [illegible] او [illegible] سود کل تو می ۷ کلن [illegible] او پوه نی [illegible] خالی [illegible]

ده او د صنم گل عمر تېر دی دپاڅه عمر ته رسېدلی دی ، حکومت کښې دې ته ال
ښځه او لور نه ئې وا ئی ، چه سود خلاص وادہ وکړ د چه مشا یسته ښځه
دا خو شما لی وکړو له ، صنم گل وایه وائی چه حکم یه او انځ فکر وکړی مه ، دما
خوی گله دواده ډی خط ږدی ، او د خوښتلی نه شی ، هر گله چه عمر ولاړ خدا ای
وا کړو - وائه یه خدا وکړی کله ، په زوږ شوه په چه خدا خلاف ښم ا ښتنای -
ښځه او و لی دی ، واده وکړه هو ښځی کړو ، ښځه خو شما لی ښه وکړ او بیا چلی
په بلا د کړه وی کله .

صنم گل - ای ښځی ښه قال ، خو په انجکړی کښی دی کله ده کله کېږی کوده
دسوا ئی شرم خاندہ په پیسو دای اخلی .

ښځه ئی - ولاړه پیسی دا پناه د خو دی دی آکوت دی او ولاړ ته کیږی او داسی
یاتی ماتی دی چه کوی ئی .

صنم گل - پیسی خود کلی ښکلی مونږ ته ئی پیدای ه ودی خو ښځه دا کار دا ده دی ،
ښځه او د لوری بیره دا ته دا خا د کړه شو چا زمونږ خوږه اولاد و دلی .

صنم گل د پیره چه ده ، په چا جرګه کوی ؟

ښځه ئی - په دی عبد الحمید په جرګه و کړو ، جیره چه اوبلکه اوداوده .

صنم گل - کم بخت دعقل سړ او ستا خوی ؟!

ښځه ئی - دعقل سړ ته تیریږی !

صنم گل - چه او خواته به ولاړ شی ؟

ښځه ئی - ته به چی ملا صاحب پاچا صاحب او دا محمد شریف زما و دو ته
په ولاړ شی کښه - صنم گل ملا صاحب او پاچا صاحب او محمد شریف خواله جرګه
دعبد الحمید کره ولېږل .

عبد الحمید دوی ته هر کلی وکړو ، او بیا پاچا صاحب ولاړ سره
خبره یاده کړه .

عبد الحمید ، پاچا صاحب ته مهربانی وکړه ، خو زما او د صنم گل دخوی دخمکی او آسمان
تو پیر دی ، صباله به دی هم شریک لی وی او زه هم !

پاچا صاحب پر ... ژړه اوی کړه خدای به مرسته وکړی .

ملا صاحب ـ هلکه عبدالحمیده ! ته زموږ څخه ګوره او په خدای

خیر وکړی .

محمد شریف ـ هلکه عبدالحمیده ! د ستم ګل خه ګوره ، هغه هم خدای

په تی و ګوډی او ستا خپله لــوډ هم . تا حضور په ناسته وی ، او خپــل بی هم

تیاری وی .

عبدالحمید هغوی خبری اوری او زړه یې ډیر کړه کښې استلی لوړ او حال په تیار وم

کړه ژړی شوی وای کله !

پاچا صاحب ـ هلکه ، د خدای حضور ، خپل بیا ... حضور .

دا شه خه و اتی .

عبدالحمید ـ ښه هو پاچا صاحب زما د ا او د ستا د نیکه په ځای کښی

دا و ا چوله او !!

پاچا صاحب د دعا ګانی کړی !!

ستم ګل پاچا صاحب ادب ډیر تشکرات وړاندی کړی او ملا صاحب اعمر یې په دوکان

کښی ځای و دا چوی ، ګوډوی وشوه ، خدای خیر شو ، ستم ګل کړه . خدای ډیرښکیږی

شو عبدالحمید کره ویړوله او د عبدالحمید پسی ډله تل ستاله او د (پاچا) په سرو

ستر ګو ژړا دی او خپل ځان په نصیحه ... او په قسمت کښی ، دیانس وخپله ژوند له

ورتیده دپاره امیند وله وشکیدلی او مایوسی به نود و تیار و کښی د ا ګیر و شره د ا

د خپل ژوند و ن سره ټیـــره ، بی علاقی او د ده ... او هر . ګـــړی ځه

پوښی د ځان و ژړاو تو تیی کو ای ، او په خپل پلار او مور او د سفر کا له

باندی په تی پښدی ناڅاپه ګــا د ژړونه لمتونه ویل ؛ ستم ګل مور سری ده ژړی دوادی

پاد ویس و کړو .

واده تیار شو در ورز دی ، پاچی مور تی غادی ځیږی ، او د عبدالحمید

کور خواړه ډیر ساز و باز و دهلله ، ځان .

دپاره د عبدالحمید او ډله کره کښی تیاری شوه ، ملک ساز و ته آوازونه . . . .

قوکی ئکاني کوي، او يانه دخپل مرګ د پاره بري غري . خپلی خپلوانی ور ته دواړه . جامی ورالوندی ، او ګانی ور ته اچوي ، خو د يانی مظلومی پېغلی درد ته بوالله خبر دی ، سخته غمجنه او هکه پکه ده . هيڅ ته نی پام ندی . يانه د خدای په قوادی چه د صبا ورځی د نامه نوري او پردو خبر وانه دی خدای ماله د ډلار ګناه کيږي مرګ را کړه چه د يانه ډېل کی ژکه او هم دانه پر ده . کښي يانی شم ، او چاچه خمار وتمدون تباه او برباد کی په هغوی دی دا خوشحالي هم نی په دی کښی هولی ورا ره د اوري ، او د ياندی نه چقی ناری دی چه هله د زړني او خته دی ۰

خپل خپلوان د يانی نه تاودی ، اوډا هولی نه داخپروی ، يانی لا د پخوانه زړه چاودی او په دی ساعت کښی د خپل نا کام ژوند آپنده ور ته په يادی کی او د خفګان نه نی د زړه حرکت ودريږي ، اوبا شا په اخ کوي اوډا او پېژي او دخوالی له نی ويني بهيږي مخلک تری تاواوداليوته نه کوی ، خه کوړي چه داد ژو ندانه نه زړه موږي دخپلو خپلوانو ظلم نتلی ناداسه وادم ورانی پېغله زېږ . د پېغلی مړه پر ته ده څو د ماشوم او هی سودان غوغا تر داشوه ، سر ه نولی په سرو ويښو وار له شوه او د وزير خلک سترګی ستوماليدانديښن خوارهشو او يانه د ناورامه واده د لاسه مړه د خپلی خوانی د يو عالم ارمانونډونو او امیند ونو سره خاورونه وسپارله شوه ۰

اصلاحي او اجتماعي افسانه
۱۸ امير

دپيو خوړي

د ملك عظيم د ملك يا ول سره ډيره ورانه او تر پګنتي ده ، او هرو خت د هغه د مرګ کو ښښ کوي ، خو لاس نی پری نه بر کيږي ، ملکه يا ول هم د عظيم په ليت بو هيږي ، او په ځان نه پام کوي او ځان ساتي ۰

ملك عظيم - څو لمول د کښي يو چوالګر نه واني ۰

ملك‌عظیم ـ فوئاد له‌كنی قیری‌یه‌سی به دڵ گرم اویا به‌دی لكه خۆ ی لاسه‌داسی ساتم،
خورادی كنه ، به‌دی پاول بوه درمنده و كره .

فوئاد : ئیره هفه دیو‌خان سائی‌ماچرته خواته یو یه‌دی .

عظیم ـ ته‌خان ود ژدی كه ئاسته ولایه ودسره كوه اوخدا تحیبت ا و بدی ود ئه
وایه . آخریه یه ئا اتیاد وكری ئاو خان سره نوكر به‌دی كری تو چه كاته‌ئی خو ئی به
اعتیاد وشوه . یری‌داهله كره تو ؟

فوئاد قه یره منه‌ده ! !

فوئاد اوس‌هره ودخ دملك پاول جوی‌ته‌دامنه‌دی وهی . كه خوك چلم یا د كری
فوئاد ودیوری لادوخته نیتی وی . ئفراو كت له‌د فوئاد ئه‌خوك گو ئی و دودای شی‌ـ
یه‌ائرو ود خو كنی ملك پاول یری داسی مین شو . چه‌شه یه‌وایم فوئاد هم‌ودته دعظیم
لیبتو ئه كوی . د پاول ائیاد یری هم ده یر شو ، بله و دخ پسا و ل
ودته وائی :

ملك پاول‌اهلكه‌ـ فوئاد ! شه كوی چه‌خوشی‌خوشی گرخی ؟ داخه كنه‌منتی‌سره‌نو كرشه .
كه ئیر خه ئوی ئودو مره خو به دل كو و چه‌ستا گدران یری كیئیزی ،

فوئاد : ـ ملكه ، خه خوهسی ستانو كریم ماكله ویلی چه‌ته‌یم .

پاول : ـ ئه هسی خوهسی وی ، خوچه یو معلومات و شی ، اوته‌به‌ته‌یه ژ ده كنی
غل نی او ئه به خه !

فوئاد ـ ژما به ژده كنی خو بس دفه د . ، چه داته خدمت كوم نو دمی هیچ
هم ندی یسكا د .

پاول : ـ خو ئه یاهم یوسر مول یكاردی .

فوئاد : ـ ته ژمو نئر مود او یلادئی ، سرمعلو‌مول نی‌به‌تاشو .

ملك : ـ ژه یره خر واد قله به دفصل دد كوم !! بس‌ده كنه ؟

فوئاد : ـ به ستر گو ژه خو وایم خو هسی چه نه وائی‌ته ! نو كری دد كوم ژه دا
نو كری صحی ! فوئاد اوس د ملك‌سره‌نو كر شو . ملك ودته تویك هم به غاده كنی
واچاو . او د ملك ائیادی حاضر باشدی .

ملك چه باغی غوټول هم ورسره یاغی ـ ملك چه کښی غوټول هم هغسی ورته انکه بنکاری سپی تیغ ولاړ وی! بله شپه ملك ماسختن دمجری نه کورته روان شو ـ غوټول موقع غنیمت وګڼله ، اودکور په دروازه کښی ئی په ملك ټوپك کیښود ، اوداقریب ئی بی ګناه خطا شهید که ـ دمجری خلکو ور منډه کړه ـ غوټول ټوپك په لاس وار خطاه په کوڅه کښی منځ اوډ ئی ـ خلکو ټینګك غوټول ونیو او ټوپك ئی تری واخیست ، او په ده ئی داسی بنه وډی ـ په کښو او کو تنکو نوئی تری ـ اوپسته ، او بیائی تیران ته انکه مردار ، داښکود .

اوداخپسوخوړی انکه دمبی مردار شو ـ اودواس خلکو پری پدی بی پښتو او نامرانی کار امنتو ته ویل .

اصلاحی او اجتماعی افسانی
۱۹ امیر

ناپوه طبیب

سمندر کاکا دکلی مشر او سپین ږیری نادوه دی . اواول دین ئی د طبابت د پاره ورته راوستی دی ـ سمندر کاکا معرفه دی ویښتی ګنده شوی ده اودیره ګرمی بکښی دایوډته شو پده ، اول دین داځی په د کمه ئی انکه دد باب په نادونو کوئی پزدی او غوږ ته ئی هم لاس دانږدی کوی یو لاس پل لاس ئی کو دی ، اوسر خوږه وی ـ اهاها!!

سمندر کاکا ، خنګه یم اول دینه ؟ اول دین ، وجوددی کلك پلك قبسرئی نوخنګه ئی !! خلك پښته کوی ، خنګه درته ښکاره شو ؟

اول دین ، کم بختو ناسی خوهیځ ندی لیدلی ، سری درته قبسرشوی دی!
خلك ، نه اوس څه چل ښکاردی ؟

اول دین ، ـ اوس دیو چاقو کډوو ئی ، اوپښل ورکړه ، زرزر په مندو وکړی ، او په خولی ور اړه ـ سوتله پیو کی نورلاچی ، دال چینی زعفران ـ تورچی اومالګه ـ ورکړی اوخوله ئی کړی ، خوږد کوره ، سری کلك پلك دی !!

خلك یاغی اوداول دین طبیب ټول حکمونه په ځای کوی څوددالدواو یو ټکی او پښل سره دسمندر کاکا مرض یو په دوه شو اوژبه ئی وددیده اوچی به ئی کړلی چه وای مسلمانانو

مریض کرم د سوځ .. لنړی او په دا کړی . خلکو به د طبیب په هدایت چه هغه ئې پریږدی پرهیز پری
داتینګه کړی اګله د صندل کاکاخیره او دیر داالتړ ساعت پس صندل کاکا په فلاد شو او اول دین ویل
وم ایلم دوا روئی د مه دوکه وخته هغه دی په فلاد پریوت او بی دایله خوب وکړی لنړ ئې
پریږدی چه ستړکی پټی ځکړی دخوشیو بی خو به دی فیس سړی کله خوب کوا ویشی او کښه
وه لره کله ځای و ړ کوی آو د .. ا چه نود خود واړه په فلاد پریوت کله ا

موږ نه خو ولدو په دعاو کړلو – یو په دیره یا اګه خود پیرانو د عا دا سره شته دی
چه چا ده ولاغلی یم ، هغه خدای دوغ دمې کړی د ی .

جما ل ملا د پیره اول دینه ، خدای د ی تاری ددی خلکو چه د دنیا ندی ګیټری
په دی کښی یو تن د کما کما دی ناخالی چو بی چو پټیاته حیوانیتړی . او و د یا شی .
ګور ی یی ، شه ګودی ؟

چه کما کما و ځنی په هم هغه او بلو کښی ساود کړی ده . او مړ دی ؛ سړی قبر
کوی چه کا کاخو لیره کړه خلک د ښاغلی پرسنی تری لری کوی ګودی چه کا کا کوه نیمه
ګیانه شو ی چه مړ دی شو لرزو نه شو او خلک تول اول دین ته په دوه دوه . اګی اول دین هم بغی په
پټو کړ ی او خرځت روان شو ، صندل کا کاخو هشر سړی وه . ه بر خلک ئې جنازی او ، افلل
د منطقی ـ ا کم هم را لمی پټتی ئې د کړه چه کا کا خه اروغه وه او خدا ، و د رمل ئې کول ؟
او طبیب ئې خوک و ه ا

خلکو ویل ، چه ناجوړتیائی پو نه شو او طبیب خو ئې دا اول دین کم بخت و ه ؛؛

حاکم : کوم اول دین ؛

خلک ، دا ئې اول دین خه دی ؛؛

حاکم : ـ دا ګوندی په طبابت پوهیږی خه ؟

خلک ، ـ شه طبابت د ی زمونږ ناعلاجی د ه . اودی په بخت خلاص کړو .

دا نیمه اد ی ره دده ، دلاسه پو ده د ه ا ا

حاکم ، یو سپاهی ته وائی – ورشه حواله داره ؛ اول دین دا وله . سپاهی لاړ
او اول دین ئې راوستی ؛

حاکم: [illegible] اشاره وکړی. [illegible] او ستاسو د [illegible] او [illegible]؟

اول دین: [illegible] هیڅ [illegible] دی او ستاسو [illegible]

حاکم: [illegible] دی. او طبابت [illegible] دی.

اول دین: [illegible] علم [illegible] هیڅ نه دی کړی.

حاکم: [illegible] داکتران او طبیبان [illegible] ورادت [illegible] او وخت پوره [illegible] حفظ کیږی. او [illegible] طبابت [illegible] سند [illegible] کړی.

اول دین: [illegible]

حاکم: [illegible] او ستاسو [illegible] اول دین [illegible]

[illegible] خلاص شو.

تاریخی [illegible]
۲۰ [illegible]

شهید اسلم

د سنه ۱۹۲۰ [illegible] په هندوستان کښی سیاسی [illegible] شوی دی او [illegible] پښتونستان [illegible] په سیاسی [illegible] شامل شوی دی [illegible] خدمت [illegible] صاحبزاده محمد اسلم [illegible] د [illegible] وطن [illegible] خدمت [illegible]

اوپه دی ځای یې ځینی دیره تکلیفونه او اوږده دوره په اوله کښی داخلی ۱۹۲۹ کښی د سرحد
د خلکو په ګډه افغان روزه ګانګ کښی شامل شو او په سنه ۱۹۳۰ کښی د لاهور منتا ته لس
تر لاره تېر دی پسی د خپل وطن د زمینداراو او نورو جوان پوهانت سیاساتو کښی شامل شوه
ولایتی د کراچی کانفرانس ته لاړ او دغه ایس دده سیاسی عقیدی خاص وتړو او
بند شوه دا پریل سنه ۱۹۳۰ د قصه خوانی خونړی واقعی د صاحبزاده صاحب او د ده ملګرو
ژغه ته دا پسی زخمی کړه ، او خپل سیاسی فعالیت ته یې دوام ورکړ .

په ۱۹۳۱ کښی صاحبزاده اسلم او د ده ملګرو په پیښور کښی یو هفته وار اخبار
"صلاح" چاپولو او د خپل ګران وطن قامی خدمتونه کول او د "سیلاب" د پښتو برخی مدیر
پخپله صاحبزاده اسلم وه .

په سنه ۱۹۳۰ خوا وشا سیاسی تحریکونو ډیر زور واخیست ، او د ډیر حکومت په
خلاف سختی کارونه پیل کړل .

صاحبزاده صاحب او د ده ملګرو ډیر انګیا او د غه او بیرته نه د سکه مرسته کوله
او په دی کار کښی د خپل وطن د خدمت په خلاف ماحول د دوی د دی په فعالیتو او په لکی
تشکیل د او د دوی د تیو او حکم ورکولو نی او یعنی او په دوی شده نی قید سزا
ورکړه د دوی د انګریزانو د مالی دوستانو او پولیس دده ی اقدام ته خبر کړه او دا د
په ۱۹۳۱ د مجبور کښی د موږ د آزادی غلامی ته د دغه وطنی پای د خپل مشکړ د وطن
خدمت او د پښتو په خلاف خیالو کار او ته ئی دوام ور کړلو او ډیر اصلاحی کار ورته نی
ورکړلو په ۱۹۳۳ کښی صاحبزاده صاحب د خپلو ملګرو په صلاح جوړه لاړ او علته نی خپل
تبلیغ او د پښتون اتګیالی قامی د سکه خدمت کولو په باره کښی ورسره حافظ
عبدالستار صاحب د صوابئ یو آزادی غوښتونکی مهاجر هم ملګری شو ، او دی دوا ډه
پښتو ولو په فکر او خیالاتو کښی چه تو ډیر تو او تو او کښای او یو د امشو او د ی دوا ډه
زامو د ډیر انګیالو د دغه اقدام په خلاف کوم چه غوی د پښتو ګوده ی خیل جو ډولو او آزاد
پاچو تقرر د اللو د پاده کړی وه ډیر قابل قدر خدمتونه وکړل ډیر انګیان د دوی نه تنګ شو
او د دوی پسی ئی خپل امر د انه شروع کړه د اکتوبر ایری ولوخ د اتیا د شپه ۱۹۳۴ د ی

دادواړه د پښتون قام د پښتني خدمتگاران سوال قلعه د شهوزو د ملک عمرخان ځای ا ود خپلې وظيفې د انجام د پاره تللي وه او هلته ميلمانه وه تر دواسو بجو پورې د ملک عمر خان سره ئې د قوم او وطن د ښېگړې خبرې اترې کولې ، او بس له چا هم د غه فکر او خيال کښې و ده شو څوک نامرد دانه راغلل او په دي دواړو غازيانو ئې ډزې وکړلې او حافظ عبدالستار خو دواړه شهيد شو ، او د خدای دربار ته سپين مخ لاړلو او صاحبزاده صاحب سخت زخمي شو خو ئې ماته وه خلک را خبر شو غله و تښتېدل او پته ئې معلومه نشوه خلکو صاحبزاده صاحب ته پښتنه وکړله چه دا کار چا وکړلو او ستا دښمن څوک دی ؟

صاحبزاده صاحب وويل ، دا پرنگي وکړلو او زما دښمن پرنگي دی ! ځکه چه دی آزادی خواه وه د پرنگي نه پرته ئې بل چا ته دښمن نه وايه او د دوی نصب العين آزادی وه او د آزادی غاصب د دوی دښمن وه خپل باتي ملگري ئې پسې لاړل او صاحبزاده محمد اسلم ئې د علاج د پاره د جلال آباد شفاخانې د اسپتال ته بوتللو په ١١ جنوري ١٩٣٤ د جلال آباد په عسکري شفاخانه کښې بود اکتر د صاحبزاده صاحب اپريشن وکړلو او د ملگرو ئې ورته تمه و نښته ، خو په ٢٦ جنوري د جمعې په شپه ١٩٣٤ صاحبزاده اسلم صاحب شهيد شو او د خپلو ملگرو نه تل تر تل بيل شو ، انالله وانا اليه راجعون ، دی د وطن ننگيالي توريالي شهيد جنازه ملک سيدا خان شينواري د اولادگي د شيخ شير عليخان ماما په موټر کښې وی وړله او د پيښاور د ښار د پاڼدي د بازيد خيلو مومند و د عيدگاه په اديره کښې د خپل وطن د آزادۍ په ارمان تک زړه خاورو ته وسپارله شو پاتي ملگرو او نورو همدردانو ئې د باجوړ د شهوزو په سوال قلعه کښې د دی نيا او ملگرو شهيدانو په يادو کښې خلي د « يادگار شهيدان » په نوم جوړ که ، او په هغه ئې داسې وليکل ،

نه مسجد دی نه معبد دی نه محفل دی
د حافظ او صاحبزاده غريب مقتل دی
په مزار د غريبانو نه ډېوه شته دی نه گل
نه ورزد پتنگ سوزی نه فرياد شته د بلبل

د صاحبزاده دوه پاتې ننګيالي ملګري خان صنوبر حسين خان صاحب و تمانزي مومند او بل سيد مرتضی شاه صاحب په ۱۹۴۹ کښې ۱۸ کاله پس خپل ګران وطن ته بيرته ورغلل - او اوس په پېښاور کښې د خپل شهيد ملګري اسلم په ياد کښې د پېښور ورنه يوه مياشتنۍ پښتو مجله «اسلام» چلوی .

« زنده جاويد ماند هر که نيکو نام زيست »

د پښتونستان تاريخي افسانې
۳۱ لمبر

دپېردو ناروا

سنه ۱۹۳۰ د اپريل مياشت کښې د پرنګيانو حکومت د سياسي داو په خلاف ناروا اقدامات شروع کړل ، او د وطن خير خواهان به ئې خپلو غونډو او جلسو جلوس ته نه پرېښودل ، د آزادۍ د رنګين لمسون دوه اس د خلکو فکرونه دالتولي وه او په هغوی کښې د آزادۍ په نشه مست يو عالم جرئت راپيدا شوی وه او اوس د احرکت چا اودره ولی شو؟؟

د پېښاور ښار د قصه خوانی په مشهور بازار کښې د واسې خلکو ملي جلوس روان دی او مخامخ کابلي دروازې ته ځي ، حکومت خبرېږي ، پوليس او عسکر مخې ته در ولی او غواړي چه جلوس خپل مخکښې تګ نه پرېږدي او خو اره واره ئې کړي ، د ډپټي کمشنر راځي او د کابلي د تهانې مخکښې خلکو ته وائي چه د ډپټي کمشنر د - نور مخکښې مه ځئ او خواره شئ ستاسي د داغو نډې حکومت نشي برداشت کولی ، د واس خلک دا زمونږ وطن دی ، دا زمونږ خاوره ده - په دې کښې مونږ د ګرځېدو حق لرو مونږ په امن او امان سره روان يو - او هيچا سره مو کار نشته دی او بيرته به خورېږو - د ډپټي کمشنر دا تاسي ته خبر داری وه نور ستاسي خوښه !!

پوليس په تاسي په زور وګرځوی . جلوس مخکښې روان شو او پوليس او د ګوره وو پلټن ډزی و نيولی ، بې شماره پښتانه زلمي شهيدان شو او د قصه خوانی په بازار کښې د وينو سېلاب روان شو خونه موټر سايکل سوار ګوره ګان خلکو مړه کړه ، د نيزا بو په ټوپلو نو و پشتل شو ، او پوټن د افغانستان ننګيالي پښتون

راملنډه کړه . اوديوه ګوره سپاهي دلاسه ئې توپکه واخيسته اودخپلو ودونو انتقام ئې
دغو ټنو ګوره ګانو نه واخيست . او آخر کار طوس ود سره خلاص شو .
دشانه بل ګوره وويشت اوشهيد شو .

دښار دبندي (کرفيو آرډر) حکم وشو پس د دوه ورځو نه دغه حکم ختم شو
او خلک خپلو خپلو دوکانو نوته بيرته راغلل عاشق حسين دقصه خوانۍ پوميوه
خرخونکي دکاندار راغي . اودخپل دکان مخامخ مخ ئې دغه پښتون غازي شير انه
چه ګوره سپاهي ئې وژلي ټوپک پاده شوه او اخر ئې ټپي ئې راوړلي - او دخپل دي
ننګيالي شهيد په نوم ئې د ساده بازار په مخ کښې دسرک پرغاړه يو ياد دګار نښلي
جوړ که . اونورو ډيرو خلکو هم ورسره په دې نيده ډيرانې کار کښې برخه واخيسته
حکومت خبرشو اوپه دې کارسخت خفه شو اووي ويل چه داخو اود تازه کړل دي .

(لاټهر) پوبرنګي پوليس پسر د ښار نه حکم وشو چه دغه ياد ګار پخپله د عاشق
حسين پلاس وران کړ . لاټهر دډيرو پوليسو سره راغي اوعاشق حسين ته ئې ويل :-

لاټهر :- داڅلي تاجوړ کړې دې ؟

عاشق حسين :- هو !

لاټهر :- دغه ديارة ؟

عاشق حسين :- دازمونږ دشهيدانو دسر وويڼو - او مظلوميت نښه ده ، کوم چه
پردي حکومت په مونږ کړي دي .

لاټهر :- نه ده نوهلته اوس پاسه ! اود پخپل لاس بيرته وران کړه !

عاشق حسين :- زما لاس خودانه فوادي . اوکه کوم ظالم ئې کوي . ودې کړي
مونږ به ئې بيا ودان کړو - دانه ورانيږي . داد وطن دشهيدانو ياد ګار دي اوتل
به وي اوکه په زمکه وران شي - اوکوم ظالم داکاروکړي نوزمونږ دزړو نه خونه
ورانيږي . لاټهر - چه دې په تا دغه مړ موټر سائيکل سوار ګور . مقدمه هم پر ته ده
ته دير به ماش ئې عاشق حسين :- په ماو ګوره نه دپردي حکومت دد ښمنۍ الزام هم
پروت دي خوښه دي هرڅه چه کړي هغه وکړه !!

لا تهر :- پولیس ته حکم ورکوی هله ! دا بوزه او به زور بری هغه خلق وران کړه سپاهیانو عاشق حسین په زور وهلو ټکولو بیائی - خلق ته چه ورزی نو د عاشق حسین دستر گو نه دوښکو سیلاب روان دی - او چغی وهی دا وائی :-

وای د ظلم ! وای غلامی ! وای بدنصیبه وطنه ! وای د بردو ظلمونو !!

پولیس د عاشق حسین لاس په خلق په زور ازکوی او پولیس د شهیدانو د یادگار خلق ورانه وی او د عاشق حسین ورته گوری رنی رنی وښکی توی وی او خه نشی کولی او به زده کښی ئی د آزادی هغه اوملی خیالات کی چه عالم الرمانه ونه دی .

و گوری د بره ولانو چه د شهیدو شهیدانو احترام ته هم محکوم نه پریږدی .

(پای)

PROPERTY OF ACKU 7392

PROPERTY OF ARIC Established 1989